

Za uradno rabo

English - or. angleščina
31. maj 2024

DIREKTORAT ZA RAZVOJNO SODELOVANJE
ODBOR ZA RAZVOJNO POMOČ

Medsebojni strokovni pregled

PREGLED POLITIK IN PROGRAMOV RAZVOJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJE

Poročilo o medsebojnem pregledu

20 junij 2024

V medsebojnem pregledu DAC za Slovenijo je uporabljena metodologija pregledovanja iz 2021, posodobljena v 2023 [[DCD/DAC\(2022\)57/FINAL](#)]¹. Medsebojni pregled sta ob podpori sekretariata OECD opravili Danska in Švica. Pregledovalci so pripravili poročilo o treh ključnih področjih:

Predstavljena analiza temelji na (1) pregledu dokumentacije, vključno s samooceno Slovenije, ter pisnih ocenah in ocenah na podlagi razgovorov, v katerih je sodelovalo 15 partnerjev (nevladne organizacije, predstavniki civilne družbe, zasebni sektor, mislišča in multilateralne organizacije), in na (2) obsežnem posvetovalnem procesu z akterji in deležniki v Sloveniji in Severni Makedoniji (glej Prilogo C).

Rachel Sberro-Kessler, tel. +33 (0) 1 45 24 91 59, rachel.sberro-kessler@oecd.org
Nestor Pelecha Aigues, tel. +33 (0) 1 45 24 79 17, nestor.pelechaigues@oecd.org

JT03544908

Kazalo

Kratice in okrajšave	4
Povzetek	6
Priporočila medsebojnega pregleda DAC za Slovenijo	8
Ugotovitve in priporočila	10
Razmere v Sloveniji	11
Ustreznost delovanja	13
Uskladitev sredstev in načrtov	20
Strateško sodelovanje s partnerji	26
Priloga A. Napredek po priporočilih medsebojnega pregleda DAC 2017	36
Priloga B. Napredek glede na pravne instrumente OECD v pristojnosti DAC	39
Priloga C. Organizacije, ki so sodelovale v medsebojnem pregledu	43
Priloga D. Organigram MZEZ	45
Reference	46
Opombe	49

SLIKE

Slika 1. Institucionalna ureditev razvojnega sodelovanja Slovenije	13
Slika 2. Dodelitev bruto dvostranskega URP po regijah in državah, 2022	14
Slika 3. Delež izplačanega URP po ministrstvih, 2022	18
Slika 4. Razvoj in projekcije skupnega obsega URP in delež BND, 2016–25 (ocena)	21
Slika 5. Programska razvojna pomoč posamezne članice DAC ter število zaposlenih za področje razvojnega sodelovanja na sedežu in veleposlaništvih, 2021	24
Slika 6. Razrez bruto dvostranskega URP Slovenije po partnerjih, 2021–22	26
Slika 7. Poenostavljen prikaz deleža razvojnega sodelovanja Slovenije v tokovih EU in URP	28
Slika 8. Dvostranski URP, namenjen NVO kot nenamenska in namenska sredstva mednarodnim NVO, NVO s sedežem v Sloveniji in NVO s sedežem v partnerskih državah, 2010–22	31
Slika 9. Poenostavljen prikaz sodelovanja Slovenije z zasebnim sektorjem	33

INFOGRAFIKE

Infografika 1 Na kratko o razvojnem sodelovanju Slovenije

TABELE

Tabela 1 Število zaposlenih v Direktoratu za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč, januar 2024 23

OKVIRJI

1. okvir Zaradi izkušenj z razminiranjem v Bosni in Hercegovini je Slovenija med vodilnimi državami na področju odstranjevanja protipehotnih min in neeksplozivnih ubojnih sredstev 16
2. okvir Slovenija prek izvajalskih ustanov pridobiva nišno znanje in povečuje financiranje 29

Kratice in okrajšave

CEF	Center za odličnost v financah
CEP	Center za evropsko prihodnost
CMSR	Center za mednarodno sodelovanje in razvoj
covid-19	koronavirus (SARS-CoV-2)
CSO	Organizacija civilne družbe
DAC	Odbor za razvojno pomoč (OECD)
DFI	razvojna finančna institucija
EU	Evropska unija
BDP	bruto domači proizvod
BND	bruto nacionalni dohodek
HDP	humanitarno-razvojno-mirovni
ICPE	Mednarodni center za promocijo podjetij
ICRC	Mednarodni odbor Rdečega križa
ITF	ITF Ustanova za krepitev človekove varnosti
LDC	najmanj razvite države
MZEZ	Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve
NVO	nevladna organizacija
URP	uradna razvojna pomoč
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
SIZN	spolno izkoriščanje, zloraba in nadlegovanje
SLOGA	Platforma SLOGA
MSP	mala in srednje velika podjetja
OZN	Organizacija združenih narodov

Uporabljeni simboli:

USD ameriški dolar

Manjša odstopanja pri skupnih zneskih so posledica zaokroževanja.

Letni povprečni menjalni tečaj: 1 USD = EUR

2018	2019	2020	2021	2022	2023
0,847	0,893	0,878	0,846	0,951	0,925

Povzetek

Kako lahko sistem razvojnega sodelovanja z omejenimi človeškimi in finančnimi viri v zadostni meri podpira kakovostne projekte? To vprašanje je bilo podlaga za medsebojni pregled, ki sta ga v okviru Odbora za razvojno pomoč (OECD DAC) opravili Danska in Švica. Medsebojni strokovni pregled navaja oceno stanja v Sloveniji, dosežke in možnosti za nadaljnje izboljšave. Strokovni pregled ugotavlja prednosti Slovenije: njen vpliv v multilateralnih organizacijah, dragoceno udejstvovanje na Zahodnem Balkanu, ki temelji na izkušnjah ob pristopu k Evropski uniji (EU), in njeno močno podporo prizadevanjem za pokonfliktno obnovo z razminiranjem. Ponovna ustanovitev Direktorata za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč novembra 2022 in določitev razvojnega sodelovanja kot enega prednostnih vladnih zunanjepolitičnih področij sta priložnost za nadaljnje povečanje obsega in vpliva razvojnega sodelovanja Slovenije.

Slovenija bi lahko najbolje izkoristila svoje strokovno znanje in vire, če bi razvojno sodelovanje usmerila zgolj na izbrane prednostne države in ključne multilateralne partnerje. Večina bruto dvostranske uradne razvojne pomoči (URP) Slovenije je namenjena prednostnim regijam: Zahodnemu Balkanu, evropskemu sosedstvu in Podsaharski Afriki, vendar je porazdeljena med več posameznih držav. Poleg tega bi večja osredotočenost na ključne multilateralne organizacije lahko pomagala okrepiti partnerstva. Prispevki multilateralnim organizacijam za humanitarno pomoč so bili v obdobju med 2021 in 2023 šestkrat večji, neprekinjeno financiranje multilateralnih organizacij pa bo pomembno za zagotavljanje učinkovitosti.

Slovenija lahko nadaljuje prizadevanja za prehod na večje večletne projekte. V zadnjih desetletjih je Slovenija ustanovila štiri izvajalske ustanove ter razvila inovativen model za pridobivanje specifičnega strokovnega znanja na podlagi svoje primerjalne prednosti in za mobilizacijo sredstev drugih donatorjev. Slovenija si sicer v partnerstvu z nevladnimi organizacijami (NVO) prizadeva za financiranje manjšega števila večjih projektov, lahko pa še napreduje, če bi podoben pristop uporabila tudi za multilateralne organizacije in svoje izvajalske ustanove. Večina partnerjev od Ministrstva za zunanje in evropske zadeve (MZEZ) sicer dobiva sredstva, ki jim omogočajo načrtovanje večletnih projektov, vendar pa prenos neporabljenih sredstev iz enega leta v naslednje ni mogoč.

Kljub zavezi Slovenije, da bo do leta 2030 svoj URP povečala na 0,33 % bruto nacionalnega dohodka (BND), finančni in človeški viri niso usklajeni z njenimi načrti. V resoluciji iz leta 2017 je bilo predvideno, da bo v šestih mesecih sprejet skupni vladni akcijski načrt, s katerim bi Slovenija lažje dosegla nacionalne zaveze in zaveze na ravni EU, vendar Slovenija ni uspela sprejeti takega akcijskega načrta. V Sloveniji je delež BND za URP z 0,16 % v 2017 narasel na 0,19 % v 2021, zaradi stroškov za begunce v povezavi z rusko agresivno vojno v Ukrajini in odpisa dolgov pa je začasno poskočil na 0,29 % v 2022. URP je v 2023 upadel in Slovenija pričakuje, da se bo v 2025 še dodatno znižal na 0,21 % BND, kar lahko ogrozi njene načrte. Z oblikovanjem akcijskega načrta za dolgoročno rast URP bi Slovenija lažje ocenila, kje so priložnosti in tveganja za povečanje prispevkov za URP, ter v prihodnje sprejemala boljše utemeljene odločitve o posameznih področjih povečevanja URP. To bi lahko, na primer, vključevalo strateški razmislek o učinku prihodnjih širitvev EU na program razvojnega sodelovanja Slovenije.

Skupaj z dolgoročnim načrtom za URP bi bila konsolidacija človeških virov za razvojno sodelovanje

znotraj MZEZ ključna za uskladitev človeških virov z načrti. Ob prejšnjem medsebojnem pregledu se je v Ljubljani z razvojnem sodelovanjem ukvarjalo samo 12 zaposlenih. S ponovno vzpostavitvijo direktorata in predsedovanjem Svetu EU je število zaposlenih naraslo na 20, vendar se na novo zaposleni niso ukvarjali samo s programom dvostranskega razvojnega sodelovanja. Tudi članstvo v Varnostnem svetu OZN v obdobju 2024–25 bi lahko prineslo podobne težave. Čeprav so zaposleni zavzeti in predani, direktoratu zaradi pogostih premestitev primanjkuje znanja na razvojnem področju. Z vzpostavitvijo jasne, specializirane karijerne poti na področju razvojnega sodelovanja, podobno kot v konzularni ali gospodarski diplomaciji, bi lahko delovanje tem področju pridobilo večjo veljavo na karierni poti diplomata.

Dodatno medresorsko usklajevanje bi prispevalo k bolj usklajenemu razvojnemu sodelovanju, še zlasti pri podpori izobraževanju. MZEZ je kot nacionalni koordinator zadolžen za pripravo okvirnih medresorskih programov, toda tega ni mogel opraviti že od obdobja 2016–19 zaradi covida-19, predsedovanja Svetu EU in omejene politične podpore. MZEZ sicer na letni ravni zbira dvoletne proračunske načrte drugih ministrstev, vendar bi si moral prek Stalne medresorske koordinacijske skupine še dodatno prizadevati za strateški dialog o ciljih, obsegu in načinih izvajanja programov razvojnega sodelovanja. Eno od področij, na katerem je potrebna večja usklajenost, je obsežen program za oprostitev šolnin – sporazum, na podlagi katerega lahko študenti iz partnerskih držav na visokošolskih programih v Sloveniji študirajo brezplačno. Stroške za študente, ki predstavljajo 40 % dvostranskega URP, vodi Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije in niso sestavni del dialoga s partnerskimi državami o razvojnem sodelovanju. Izseljevanje mladih je velik razvojni izziv Zahodnega Balkana, zato bi bilo nujno razmisliti, kako bi lahko preprečili beg možganov iz partnerskih držav in čim učinkoviteje podprli njihove izobraževalne sisteme.

Slovenija je zagovornica enakosti spolov, vendar lahko še izboljša kakovost svojih okoljskih programov, merjenja rezultatov in evalvacije. Slovenija je v svoji zunanji politiki uvedla feministični pristop in naredila pozitivne premike pri vključevanju enakosti spolov v svoje programe. Napredek pri okoljskih vprašanjih je počasnejši, vendar bodo okoljske smernice predvidoma sprejete do poletja 2024. Prednostna vsebinska področja Slovenije so štirje cilji trajnostnega razvoja, vendar so projekti osredotočeni na številčne vrednosti, zaradi česar Slovenija težko oceni svoj prispevek k razvoju in oblikuje prepričljivo predstavitev svojega programa. MZEZ vrsto let sploh ni imel zaposlenih, ki bi opravljali evalvacije, zato v 2023 ni mogel oceniti svoje strategije razvojnega sodelovanja, kot je bilo prvotno načrtovano, niti v celoti izvesti svojega načrta evalvacije za 2020–22. Odločitev, da se eden od zaposlenih v direktoratu za polovični delovni čas ukvarja z evalvacijo, ter novi evalvacijski načrt za obdobje 2024–26 sta pozitivna koraka k napredku.

Strateška partnerstva Slovenije so prinesla številne koristi, a Slovenija lahko še izboljša svoje sodelovanje z NVO. Strateški partnerstvi s Karitas Slovenija (2021–23) in Mednarodnim odborom Rdečega križa (2023–25) sta omogočila večjo prožnost pri odzivanju na izredne razmere in podprli razvoj zmogljivosti. S širitvijo instituta strateškega partnerstva na NVO, ki se ukvarjajo z razvojem, ozaveščanjem in globalnim učenjem, bi se lahko znatno okrepila prizadevanja Slovenije na teh področjih. Poleg tega bi z vzpostavitvijo partnerstev z NVO kot samostojnimi akterji, ki bi bili upravičeni do nenamenskih sredstev, Slovenija lahko postopno izboljšala zmogljivosti in učinek NVO.

Slovenija je oblikovala inovativen mehanizem za vključevanje sredstev in znanja iz zasebnega sektorja, vendar bi lahko za učinkovitejše sodelovanje naredila še več. MZEZ od 2018 spodbuja sodelovanje med zasebnim sektorjem in NVO tako, da podpira sodelovanje zasebnega sektorja pri razpisih za NVO v višini do 10 % vrednosti projekta. Ta partnerstva so Sloveniji omogočila, da je pridobila sredstva in znanje iz zasebnega sektorja, vendar bi bilo treba mehanizem še izboljšati, da bi podpiral primerne pobude. Podpora lokalnim mikropodjetnikom ter malim in srednje velikim podjetjem (MSP) dobra, vendar razdrobljena. Pregled različnih pobud izvajalskih ustanov, veleposlaništev, NVO in multilateralnih organizacij bi pripomogel k odločitvi, ali so potrebni novi instrumenti. Še zlasti pa bi pri določitvi prednostnih nalog pomagala analiza dodane vrednosti in trajnosti teh pobud.

Priporočila medsebojnega pregleda DAC za Slovenijo

1. Slovenija bi najbolje izkoristila svoje strokovno znanje in vire, če bi se pri dvostranskem razvojnem sodelovanju osredotočila na **nekaj prednostnih držav** na svojih prednostnih geografskih območjih Zahodnega Balkana, evropskega sosledstva in Podsaharske Afrike.
2. Multilateralne prispevke bi morala nameniti **ožjemu krogu partnerjev** na podlagi prednostnih področij razvojnega sodelovanja (najmanj razvite države, okolje in enakost spolov) in poskrbeti za predvidljive prispevke.
3. Slovenija bi morala narediti korak naprej k **večletnemu financiranju** in preiti na manjše število večjih projektov s ključnimi multilateralnimi organizacijami in izvajalskimi ustanovami.
4. Pripraviti in izvesti bi morala **akcijski načrt**, da bo v skladu s svojimi zavezami in načrti dosegla cilj 0,33 % BND za URP do leta 2030, in sicer:
 - z aktivnim vključevanjem vseh ministrstev, kar bi omogočilo sprejemanje bolj utemeljenih odločitev o področjih za povečanje URP,
 - z okrepljenim obveščanjem o rezultatih za oblikovanje prepričljive podobe razvojnega sodelovanja,
 - z intenzivnejšimi prizadevanji, da bi srednjeročno in dolgoročno pridobili več javne in politične podpore za razvojno sodelovanje, tudi z globalnim učenjem.
5. Za boljšo skladnost in predvidljivost razvojnega sodelovanja bi v Sloveniji potrebovali več **medresorskega** usklajevanja, zlasti s strateškim izvajanjem štiriletnih okvirnih programov.
6. Glede na velik obseg **stroškov za študente** iz partnerskih držav bi morali v Sloveniji oceniti učinke oprostitve šolnin, da bi lahko sprejeli usklajene in utemeljene odločitve, kako najbolje podpreti izobraževalne sisteme v teh državah.
7. Za povečanje **kakovosti** programa razvojnega sodelovanja bi MZEZ moral:
 - poskrbeti za napredek pri presečnih temah z izvajanjem okoljskih smernic, razvojem in izkoriščanjem slovenskega strokovnega znanja o okoljskih temah ter spodbujanjem vključevanja načela enakosti spolov z ozaveščanjem in zagotavljanjem možnosti za krepitev zmogljivosti partnerjev,
 - za ključna prednostna vsebinska področja uporabljati kazalnike rezultatov glede na cilje trajnostnega razvoja,
 - okrepiti zmogljivosti za evalvacijo na podlagi nedavno sprejetega načrta.
8. V Sloveniji bi morali okrepiti **kadrovske zmogljivosti** na področju razvojnega sodelovanja s sprejetjem strateškega kadrovskega načrta, MZEZ pa bi moral uvesti specializirano in priznano karierno pot ter preučiti možnost zaposlovanja lokalnega osebja na ključnih veleposlaništvih.
9. MZEZ bi se moral pridružiti izbranim dodatnim **strateškim partnerstvom** za razvoj, ozaveščanje in globalno učenje ter podpreti zmogljivosti, stabilnost in učinek NVO.
10. V Sloveniji bi morali okrepiti mehanizem partnerstev med NVO in zasebnim sektorjem, da bi postal privlačnejši za vse partnerje, ter analizirati dodano vrednost in trajnost obstoječih pobud **zasebnega sektorja**, ki jih izvajajo različni deležniki, da bi lahko sprejeli utemeljene odločitve o

morebitnih novih instrumentih.

Infografika 1 Na kratko o razvojnem sodelovanju Slovenije

Navedeni zneski so bruto izplačila v milijonih USD v stalnih cenah iz leta 2021, razen kadar je navedeno drugače.

**ZARADI IZREDNIH STROŠKOV ZA BEGUNCE V DRŽAVAH
DONATORICAH IN ODPISA DOLGA SE JE DELEŽ BND ZA
URP SLOVENIJE LETA 2022 POVEČAL NA 0,29 %**

Obseg izplačil URP in delež v letih 2016–22

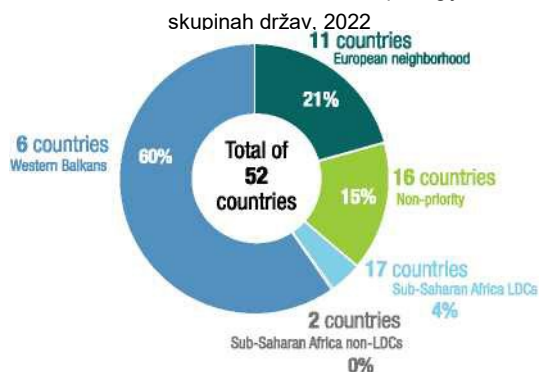
**LETA 2022 JE SLOVENIJA NAMENILA
NAJVEČ URP ZA VEČSTRANSKO POMOČ**

Opomba: Od leta 2018 se URP meri na podlagi ekvivalenta nepovratnih sredstev, a to ni vplivalo na URP Slovenije, ki jo sestavljajo le nepovratna sredstva.

M covid - URP (neto) M IDRC
M odpis dolga humanitarna -> ekvivalent nepovratnih sredstev URP
M % BND

**URP SLOVENIJE KAŽE NJENA PREDNOSTNA
OBMOČJA, TODA PORAZDELJENA JE MED
VEČJE ŠTEVILO DRŽAV**

Porazdelitev bruto dvostranske URP po regijah in

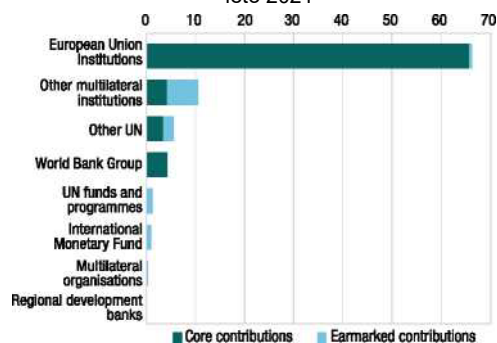

**STROŠKI ZA ŠTUDENTE V LETU 2022 ZNAŠAJO 40 %
DVOSTRANSKE URP SLOVENIJE**

Dvostranska URP po vrsti izdatkov v letu 2022 brez
odpisa dolga in IDRC

**EU JE DALEČ NAJPOMEMBNEJŠA
VEČSTRANSKA PARTNERICA**

Bruto izplačila v milijonih USD, stalne cene za
leto 2021

Opomba: Druge multilateralne ustanove vključujejo Mednarodni denarni sklad (IMF) in multilateralne organizacije. Skladi in programi OZN vključujejo: UNDP, UNEP, UNFPA, UN-Habitat, UNHCR, UNICEF.

Ugotovitve in priporočila

V poročilu so predstavljene ugotovitve in priporočila medsebojnega pregleda razvojnega sodelovanja Slovenije 2024. V skladu z metodologijo slednji ne zajema vseh elementov, opredeljenih v analitičnem okviru medsebojnega pregleda. Osredotoča se na tri področja razvojnega sodelovanja Slovenije, izbrana po posvetu z njenimi partnerji in predstavniki slovenske vlade. Začne se s preučitvijo splošnega strateškega okvira in mehanizmov medresorskega usklajevanja v Sloveniji, da bi ugotovili, ali ustrezajo svojemu namenu. Sledi analiza, v kolikšni meri finančna sredstva in človeški viri za razvojno sodelovanje, s katerimi razpolaga Slovenija, ustrezajo njenim načrtom. Konča se z oceno sodelovanja Slovenije s partnerji, vključno z multilateralnimi organizacijami, izvajalskimi ustanovami, nevladnimi organizacijami in zasebnim sektorjem. Za vsako od teh področij so v poročilu opredeljene prednosti Slovenije in izzivi, s katerimi se sooča, dejavniki, ki prispevajo k njenim dosežkom, ter priložnosti in tveganja v prihodnosti.

Razmere v Sloveniji

Politični okvir za razvojno sodelovanje se je izboljšal

1. **Razvojno sodelovanje je ena od prednostnih nalog zunanje politike nove koalicije, ki je prišla na oblast leta 2022.** Levosredinsko koalicijo od 1. junija 2022 vodi Gibanje svoboda, nova politična stranka pod vodstvom Roberta Goloba. V koalicijski pogodbi je razvojno sodelovanje uvrščeno med prednostne naloge zunanje politike. Vlada je stabilna in ima trdno podporo v parlamentu (Economist Intelligence Unit, 2023^[1]), kar nakazuje, da bo razvojno sodelovanje verjetno ostalo pomemben del politične agende Ministrstva za zunanje in evropske zadeve.
2. **Slovenija ima pomembno vlogo v mednarodnih forumih in vpliva na oblikovanje svetovne politike.** Predsedovanje Slovenije Svetu Evropske unije v drugi polovici leta 2021 je bilo osredotočeno na krepitev odpornosti EU, pomoč pri okrevanju po pandemiji in zavzemanje za širitev EU na Zahodni Balkan. Z začetkom leta 2023 je postala članica Ekonomsko-socialnega sveta OZN za obdobje 2023–25. Maja 2023 je Slovenija sopredsedovala diplomatski konferenci o medsebojni pravni pomoči, na kateri je bila sprejeta ljubljansko-haaška konvencija, ki je pomembna prelomnica v boju proti nekaznovanosti za mednarodna kazniva dejanja. Od januarja 2024 je Slovenija nestalna članica Varnostnega sveta OZN za obdobje 2024–2025. Svoj mandat bo namenila zavzemanju za preprečevanje konfliktov in enakost spolov ter obravnavo problematike podnebnih sprememb (Republika Slovenija, 2023^[2]).
3. **Vlada je leta 2023 uvedla feministični pristop v zunanji politiki, enakost spolov pa je že več kot desetletje eno od prednostnih področij razvojnega sodelovanja Slovenije.** MZEZ pripravlja nacionalno strategijo feministične zunanje politike na podlagi deklaracije iz leta 2015 (Republika Slovenija, 2015^[3]), ki se zavzema za pravice žensk. Ob nedavno sprejetih smernicah za vključevanje enakosti spolov v razvojno sodelovanje bo ta zaveza predvidoma še povečala osredotočenost Slovenije na enakost spolov v okviru razvojnega sodelovanja.

Posledice ruske agresivne vojne proti Ukrajini in nedavnih poplav v Sloveniji močno vplivajo na rast uradne razvojne pomoči.

Okrevanje slovenskega gospodarstva po pandemiji je močno oteženo predvsem zaradi nadaljevanja vojne v Ukrajini in katastrofalnih poplav, ki so prizadele državo leta 2023. Po krizi covida-19 se je zaradi ruskega vdora v Ukrajino in posledičnih geopolitičnih napetosti zvišala cena energentov in v svetovnih dobavnih verigah so nastale motnje, kar je še dodatno obremenilo slovensko gospodarstvo (OECD, 2023^[4]). Maja 2022 je inflacija v Sloveniji dosegla 8,7 %, kar je največ v zadnjih 20 letih. Zaradi poplav avgusta 2023 so gospodarstvo med okrevanjem po pandemiji doleteli novi izzivi. Rast bruto domačega proizvoda (BDP) se je zmanjšala z 8,2 % leta 2021 na 2,5 % leta 2022 (Svetovna banka, 2024^[5]), leta 2023 pa naj bi se še dodatno znižala na 1,5 %. Leta 2024 se bo rast BDP predvidoma povečala na 2,6 % zaradi nižje inflacije in obsežnih prizadevanj za obnovo, ki naj bi spodbudili nacionalno gospodarstvo (OECD, 2023^[4]). Pričakuje se, da bodo velik delež sredstev za te namene predstavljala sredstva EU (Economist Intelligence Unit, 2023^[1]).

4. **V trenutnih gospodarskih razmerah razvojno sodelovanje ni ključna prednostna naloga zunaj MZEZ.** MZEZ si močno prizadeva vključevati razvojno sodelovanje v zunanjo politiko države, v drugih ministrstvih pa so o njem slabo seznanjeni in nima toliko podpore. Glavni prednostni nalogi vlade sta odpraviti posledice hudih poplav iz avgusta 2023 in ublažiti pritiske na življenjske stroške. Srednjeročni cilj vlade pa je razogljčiti gospodarstvo ter izpeljati pokojninsko in zdravstveno reformo (Economist Intelligence Unit, 2023^[1]).

5. **Slovenija namerava zmanjšati svoj primanjkljaj, kar bo zmanjšalo fiskalni prostor za rast URP.** Javni dolg države rahlo presega prag, ki je določen v Evropskem paktu za stabilnost in rast. Vlada načrtuje postopno zmanjšanje primanjkljaja s 3,8 % BDP leta 2024 (Evropska komisija, 2023^[6]) na 1,3 %

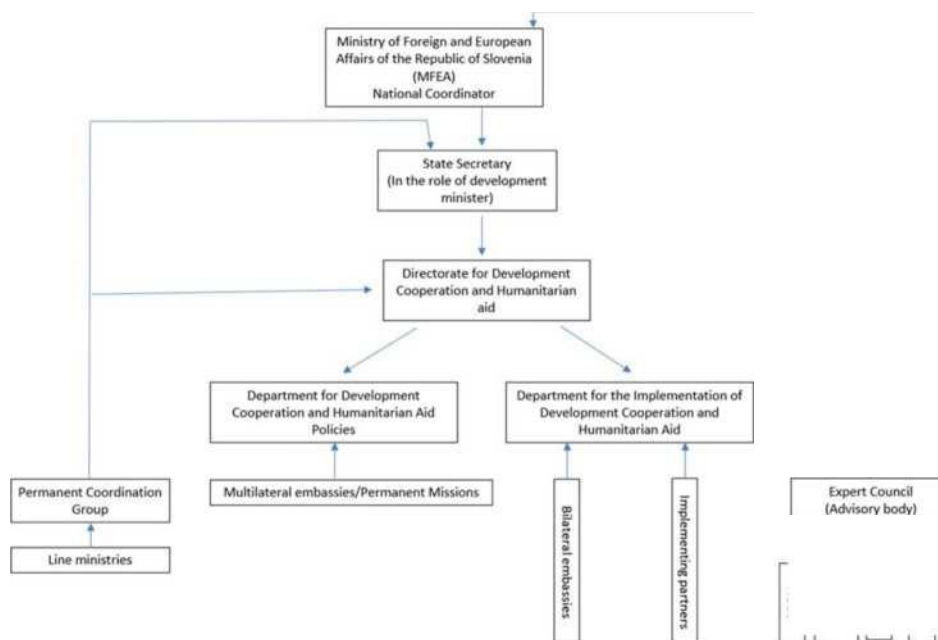
leta 2026 (Republika Slovenija, 2023^[7]). Hkrati se prebivalstvo v Sloveniji stara, zato bo potrebovala več sredstev za zdravstvo, pokojnine in drugo oskrbo starejših (OECD, 2022^[8]). Zaradi vseh teh pritiskov so razmere za rast URP težavne.

S sprejetjem strategije in ponovno ustanovitvijo direktorata za razvojno sodelovanje je slednje dobilo večjo veljavo

6. **Z resolucijo o razvojnem sodelovanju iz leta 2017 in strategijo razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči do leta 2030 iz leta 2018** (v nadaljevanju strategija iz leta 2018) **je Slovenija določila strateško usmeritev razvojnega sodelovanja**. V resoluciji, ki jo je Državni zbor Republike Slovenije (2017^[9]) sprejel leta 2017, so opredeljene osnovne usmeritve, cilji ter vsebinske in geografske prednostne naloge razvojnega sodelovanja in zaveza, da Slovenija do leta 2030 za URP nameni 0,33 % BND. V strategiji, ki jo je vlada sprejela leto pozneje, so določeni konkretni ukrepi, ki jih je treba sprejeti, in merljivi kazalniki za merjenje napredka do leta 2030 (Republika Slovenija, 2018^[10]). Slovenija bo v letu 2024 izvedla evalvacijo strategije iz leta 2018. Sprejela je tudi zakon o razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči ter uredbo, v kateri so podrobneje opredeljeni pogoji in merila za financiranje razvojnega sodelovanja.¹

7. **S ponovno ustanovitvijo posebnega direktorata za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč novembra 2022 je postalo razvojno sodelovanje Slovenije bolj vidno**. Po ukinitvi Direktorata za razvojno sodelovanje je bil od leta 2015 do leta 2022 za razvojno sodelovanje pristojen sektor v Direktoratu za multilateralno sodelovanje Ministrstva za zunanje zadeve RS. Novembra 2022 je Slovenija ponovno ustanovila Direktorat za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč, ki ga sestavljata dva sektorja, eden za politike in drugi za izvajanje mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči. Je eden od šestih direktorotov MZEZ (priloga D). Z novo ureditvijo, ki je razvidna s slike 1, je razvojno sodelovanje pridobilo večji pomen in število zaposlenih se je povečalo.

Slika 1 Institucionalna ureditev razvojnega sodelovanja Slovenije

Vir: Republika Slovenija (2023^[11]), *Samoocena Republike Slovenije* (24. november 2023).

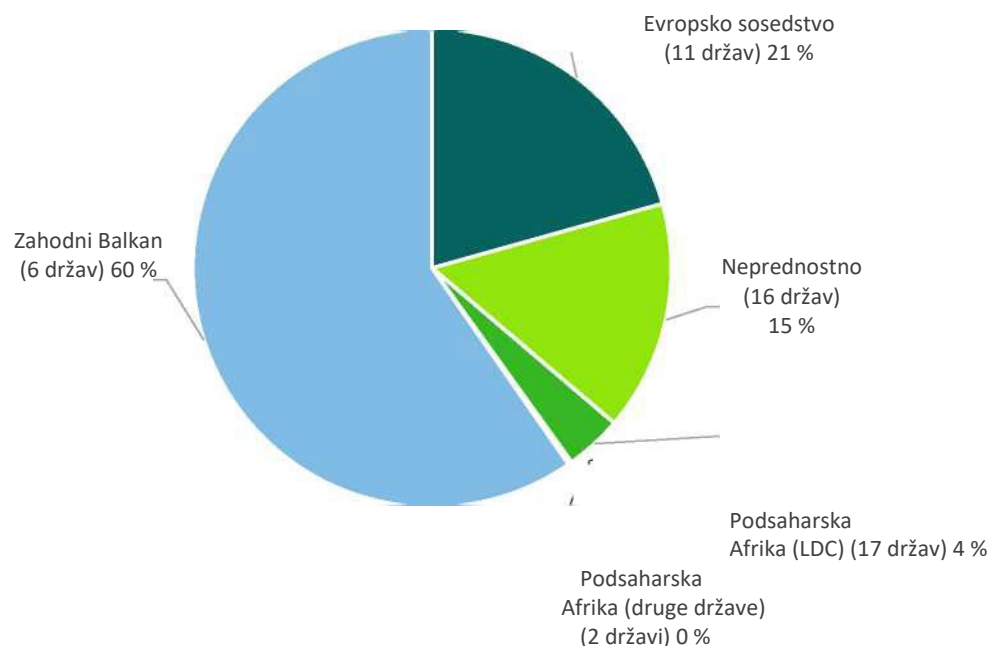
Ustreznost delovanja

Z nadaljnjimi prizadevanji za večjo osredotočenost strateških prednostnih nalog lahko Slovenija bolje izkoristi svojo primerjalno prednost

8. **Strategija iz leta 2018 opredeljuje prednostna geografska območja in vsebinska področja ter presečni temi Slovenije skupaj z jasnimi cilji koncentracije razvojnega sodelovanja.** Prednostna geografska območja Slovenije so Zahodni Balkan,² evropsko sosedsvo³ in Podsaharska Afrika s posebnim poudarkom na najmanj razvitih državah (LDC)⁴. V strategiji sta opredeljeni dve širši prednostni vsebinski področji: (1) produktivna zaposlenost, dostojno delo in vključujoče družbe, kar vključuje izobraževanje, spodbudno poslovno okolje, zasebni sektor, vladavino prava in dobro upravljanje⁵, ter (2) trajnostno gospodarjenje z naravnimi viri in boj proti podnebnim spremembam, kar vključuje gospodarjenje z vodnimi viri in prehod na krožno gospodarstvo⁶. Strategija določa jasne cilje koncentracije razvojnega sodelovanja za ta prednostna območja in vsebine⁷, kot presečni temi, ki jih je treba vključiti v vse dejavnosti, pa opredeljuje varovanje okolja in enakost spolov.

9. **Geografska porazdelitev URP Slovenije jasno kaže njena prednostna območja, ker pa so precej obsežna, se URP porazdeli med veliko držav.** Leta 2022 je Slovenija večji delež bruto dvostranske URP v skupnem znesku 35 milijonov USD⁸ namenila prednostnim območjem, in sicer 60 % Zahodnemu Balkanu, 21 % evropskemu sosedsstvu in 4 % najmanj razvitim državam v Podsaharski Afriki. URP pa je porazdelila med 52 držav, od katerih je vsaka v povprečju prejela manj kot 700.000 USD. Neprednostne države so prejele 16 % URP Slovenije, pri čemer so se sredstva porazdelila med 16 držav⁹ (slika 2). Posledica tolikšne geografske razpršenosti so lahko transakcijski stroški za Slovenijo in partnerske države. Evalvacija strategije iz leta 2018 bo priložnost za razmislek, ali naj se URP nameni manjšemu številu prednostnih geografskih območij.

Slika 2 Dodelitev bruto dvostranskega URP po regijah in državah, 2022

Opomba: Podatek se nanaša na bruto dvostranski URP, dodeljen po državah ali regijah, brez odpisa dolga Angoli.

Vir: OECD (2024^[12]), *OECD Creditor Reporting System* (podatkovna baza), <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=crs1>.

10. **Osredotočenost na Zahodni Balkan izhaja iz skupne kulture in primerjalne prednosti Slovenije.** Slovenija zagotavlja tehnično pomoč in izvaja infrastrukturne projekte v državah Zahodnega Balkana na podlagi lastnih izkušenj s tranzicijo, poznavanja institucionalnih in družbenih struktur v teh državah ter močnih skupnih zgodovinskih, jezikovnih, kulturnih in institucionalnih povezav. Slovenija ima veleposlaništva v vseh šestih državah Zahodnega Balkana, ki je prednostno območje njene zunanje politike. Glavne prejemnice slovenskega URP na Zahodnem Balkanu v letu 2022 so bile Severna Makedonija (6,4 milijona USD), Bosna in Hercegovina (5,8 milijona USD) ter Srbija (5,2 milijona USD).¹⁰ Severna Makedonija in Črna gora sta programski državi, s katerima je Slovenija sklenila medvladni memorandum o soglasju za izvedbo dvoletnega programa, kar povečuje preglednost in spodbuja dialog.

11. **Izkušnje Slovenije s pridružitvijo EU so za številne deležnike na Zahodnem Balkanu zgled, ki mu želijo slediti.** Slovenija je bila prva nekdanja jugoslovanska republika, ki je v EU vstopila leta 2004. Leta 2013 je sledila Hrvaška in zdaj so uradno prejele status kandidatke Bosna in Hercegovina, Črna Gora, Severna Makedonija in Srbija. Ko je Slovenija začela pristopni proces k EU, je imela podobne institucionalne strukture, zato lahko svoje dragocene izkušnje in znanje deli z državami Zahodnega Balkana, ki so na poti v EU. Vse to so močne primerjalne prednosti Slovenije. V Severni Makedoniji na primer zelo cenijo tehnično pomoč Slovenije različnim ministrstvom pri prenosu pravnega reda EU v nacionalno zakonodajo, infrastrukturne projekte, ki bi državi pomagali izpolnjevati standarde ravnanja z odpadnimi vodami, in politično podporo v Bruslju za njen pristop k EU. Slovenija deluje kot posrednica, ki Severni Makedoniji pomaga razumeti in izpolniti različne zahteve vključevanja v EU. V poročilu je ta podpora za njen pristop k EU vključena v URP, saj ima razvojni namen.

12. **Učinek razvojnega sodelovanja Slovenije bi se povečal, če bi v evropskem sosodstvu in Podsaharski Afriki izbrala manj prednostnih držav.** Slovenija ima tri rezidenčna veleposlaništva¹¹ v evropskem sosodstvu (Alžir, Kairo in Kijev) in eno v Podsaharski Afriki (Adis Abeba). Zaradi skromne mreže

veleposlaništev in omejenih izkušenj večine izvajalskih ustanov zunaj Zahodnega Balkana je težko podpirati razvojno sodelovanje v evropskem sosedstvu in Podsaharski Afriki.¹² Razvojno sodelovanje je razpršeno po 11 državah in ozemljih¹³ v evropskem sosedstvu in 17 državah v Podsaharski Afriki.¹⁴ Direktorat za razvojno sodelovanje in humanitarne pomoči je sprejel pozitivne ukrepe za krčenje svojih geografskih prioritet v evropskem sosedstvu (Moldavija in eno mesto v Ukrajini) in tudi Podsaharski Afriki (Uganda, Ruanda in Sudan). Z ozaveščanjem resornih ministrstev o teh geografskih prednostnih območjih in s sodelovanjem z drugimi razvojnimi partnerji bi se učinek razvojnega sodelovanja Slovenije izboljšal. Če bi se Slovenija osredotočila na le nekaj držav, bi lahko poglobila svoja partnerstva in dosegla napredek pri programskih pristopih, kot kažejo izkušnje Islandije, ki deluje v treh prednostnih državah.

13. Slovenija podpira najmanj razvite države prek multilateralne organizacije. Tako lahko v teh državah učinkoviteje deluje kot s svojim dvostranskim programom. Leta 2022 so najmanj razvite države prejele 4,6 % bruto dvostranskega URP Slovenije,¹⁵ vendar to nizko raven deloma izravna dejstvo, da so istega leta prejele 13,6 % večstranskega URP. URP Slovenije za najmanj razvite države skupno predstavlja 0,06 % BND, kar ne dosega mednarodne zaveze Slovenije.¹⁶ Multilateralne organizacije imajo strokovno znanje, izkušnje in vpliv v najmanj razvitih državah in lahko vzpostavijo širši dialog s partnerskimi državami, zato lahko Slovenija z nadaljnjim sodelovanjem z multilateralnimi organizacijami najučinkoviteje izpolni svoje nacionalne in mednarodne zaveze do najmanj razvitih držav.

14. Z jasnejšo opredelitvijo vsebinske primerjalne prednosti Slovenije bi lahko povečali notranje zmogljivosti ter vpliv in prepoznavnost. Slovenija je močno strokovno podkovana v upravljanju voda in dejavna v vodni diplomaciji.¹⁷ Cenjeno je tudi njeno strokovno znanje o upravljanju, ki ga je pridobila zlasti z izkušnjami s prehodom v EU, in znanje o razminiranju, pridobljeno v Bosni in Hercegovini (okvir 1). Ker štiri cilje trajnostnega razvoja, ki so opredeljeni kot prednostna vsebinska področja, pokrivajo različni resorji, se v načrtovanje slovenskih programov vključuje vse več resorjev (npr. digitalizacija, umetna inteligenca, prehranska varnost), kar povzroča težave z zmogljivostmi. Če bi se Slovenija osredotočila na manj resorjev, bi lahko razvijali in ohranjali vsebinsko strokovno znanje v direktoratu in pri izvajalskih partnerjih. V nekaterih občinah v Severni Makedoniji so na primer povedali, da bi si želeli močnejšo tehnično podporo pri načrtovanju projektov in nadzoru kompleksnih vodnih projektov. Slovenija bi lahko razmislila, kako doseči ravnovesje med lastno prilagodljivostjo na povpraševanje partnerjev in vztrajanjem pri svojih strokovnih področjih.

15. Slovenija sprejema pristop humanitarnega, razvojnega in mirovnega povezovanja ter zagotavlja usklajen odziv na krize na podlagi mehanizma EU na področju civilne zaščite in spodbuja zaposlene MZEZ na področju humanitarne pomoči in razvojnega sodelovanja k skupnemu odzivanju na krize. Strategija razvojnega sodelovanja Slovenije je usklajena z načeli humanitarnega, razvojnega in mirovnega povezovanja, v humanitarnih prizadevanjih pa daje prednost nujni pomoči, pomoči po krizi ter preventivnim ukrepom in krepitvi odpornosti (Republika Slovenija, 2018^[10]). Slovenija je leta 2022 za humanitarne pomoči namenila 7,6 milijona USD ali 8,3 % svojega dvostranskega URP, kar pomeni skoraj trikrat več izplačil humanitarne pomoči v primerjavi z letom 2021 (OECD, 2024^[12]). Načrtovanje odzivanja na krize se opira na mehanizem EU na področju civilne zaščite, ki zagotavlja sodelovanje in preprečuje podvajanje. Slovenija spodbuja tudi sodelovanje med zaposlenimi v sektorjih za politike in izvajanje razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči Direktorata za razvojno sodelovanje in humanitarne pomoči MZEZ. Takšno sodelovanje pripomore k usklajenosti, strokovnemu znanju in celovitemu odzivanju na krize ter je v skladu z dobrimi praksami članic DAC.

16. Slovenija ima strokovno znanje in izkušnje na področju izgradnje miru in preprečevanja konfliktov, z več rezervnimi sredstvi v MZEZ pa bi se lahko hitreje odzvali na krize. Slovenija na politični ravni podpira mednarodne pobude, ki prispevajo k miru, med drugim kot ena od pobudnic konference za sprejetje konvencije o medsebojni pravni pomoči pri mednarodnih kaznivih dejanjih (Republika Slovenija, 2024^[13]). Na operativni ravni je na podlagi izkušenj z razminiranjem v Bosni in Hercegovini vodilna pri odstranjevanju protipehotnih min in neeksplozivnih ubojnih sredstev (okvir 1). Slovenija bi lahko še bolj izkoristila to dragoceno strokovno znanje, na primer s razširitvijo dejavnosti

razminiranja v Ukrajini. Slovenija je izboljšala tudi način sodelovanja s partnerji, zlasti z mehkim namenskimi usmerjanjem prispevkov tistim mednarodnim organizacijam, ki izvajajo nujen odziv na krize, in s prehodom na večletno financiranje s sklenitvijo strateškega partnerstva z Mednarodnim odborom Rdečega križa (ICRC) in izbranim NVO (Karitas Slovenija za obdobje 2021–23). Povečanje rezervnih sredstev MZEZ bi omogočilo hitrejši in celovitejši odziv na krize. Z vključitvijo v vzajemno učenje v okviru mednarodne mreže za odziv na konflikte in občutljive razmere (DAC INCAF) bi še okrepili pristop Slovenije k humanitarnemu, razvojnemu in mirovnemu povezovanju. Slovenija bi z nadaljnjim sodelovanjem s sekretariatom OECD DCD lahko prilagodila tudi način vodenja humanitarne pomoči, da bi bil skladen s standardi OECD.¹⁸

Okvir 1: Zaradi izkušenj z razminiranjem v Bosni in Hercegovini je Slovenija med vodilnimi državami na področju odstranjevanja protipehotnih min in neeksplozivnih ubojnih sredstev

Slovenija je imela po Daytonskem mirovnem sporazumu iz leta 1995 pomembno vlogo pri razminiranju ozemlja v Bosni in Hercegovini ter podpori žrtvam protipehotnih min. Mine in neeksplozivna ubojna sredstva ovirajo svobodo gibanja in omejujejo zmožnost preživetja na konfliktnih in pokonfliktnih območjih, saj onemogočajo obdelavo večjih zemljišč, med prebivalstvom pa sejejo strah in nezaupanje. Zaradi vsega tega je onemogočeno trajnostno okrevanje gospodarstev in družb, vzroki za ranljivost skupnosti pa se množijo. Slovenija se je te težave lotila leta 1998 z ustanovitvijo Mednarodnega sklada za razminiranje in pomoč žrtvam min kot humanitarne neprofitne organizacije za pomoč Bosni in Hercegovini pri izvajanju mirovnega sporazuma ter za pomoč in podporo pri povojni rehabilitaciji.

Slovenija zdaj velik del svojega URP za mirovna prizadevanja nameni za razminiranje in več državam po vsem svetu pomaga s pokonfliktno rehabilitacijo. Leta 2021 je Slovenija namenila največji delež (20,2 %) svojega URP za mirovna prizadevanja za odstranjevanje protipehotnih min in neeksplozivnih ubojnih sredstev, kar močno presega povprečje DAC (2,1 %) (OECD, 2023^[14]). Mednarodni sklad za razminiranje in pomoč žrtvam min je na podlagi izkušenj v Bosni in Hercegovini razširil področje in območje svojega delovanja. Leta 2012 se je preimenoval v ITF Ustanovo za krepitev človekove varnosti (ITF), da bi bila iz imena razvidna njena osredotočenost na širši razpon težav, ki poleg fizičnega odstranjevanja protipehotnih min vključujejo izobraževanje o nevarnosti, uničevanje presežka orožja, rehabilitacijo žrtev in krepitev zmogljivosti. Leta 2023 je ITF deloval v 19 državah in regijah.

Slovenija prek izvajalske ustanove ne zagotavlja le razminiranja, temveč pomaga tudi žrtvam min. Leta 2022 je ITF očistil več kot 4 milijone kvadratnih metrov zemljišč ter našel in uničil več kot 3.900 min in neeksplozivnih ubojnih sredstev. Več kot 11.800 oseb je poučil o nevarnostih min, več kot 7.500 osebam pa sta bili zagotovljeni podpora za duševno zdravje in psihosocialna pomoč. Več kot 3.000 ranljivih posameznikov in njihovih družin je prejelo pakete hrane in higienskih potrebščin.

Odstranjevanje protipehotnih min pozitivno vpliva na številne razvojne rezultate, vendar terja dolgoročno sodelovanje. Nedavne raziskave so pokazale, da povečuje gospodarsko rast, zaupanje državljanov v vlado in aktivno rabo zemljišč (Patterson, 2023^[15]). Razminiranje je kompleksen postopek, ki obsega raziskave, odstranjevanje in podporne storitve. Na čas in sredstva, ki so potrebni za razminiranje, vplivajo dejavniki, kot so teren, vrsta min in dostopnost. Po vojni v Bosni in Hercegovini so ocenili, da je z minami onesnaženih 4.200 kvadratnih kilometrov zemljišč. Tri desetletja po koncu vojne po državi še vedno ležijo mine in neeksplozivna ubojna sredstva.

Opomba: Ta praksa je podrobneje dokumentirana na platformi Development Co-operation TIPs •Tools Insights Practices na spletni strani www.oecd.org/development-cooperation-learning.

Vir: ITF 2022 Annual Report, OECD (2023^[14]), ["Peace and official development assistance"](https://www.oecd.org/dac/peace-official-development-assistance.pdf), <https://www.oecd.org/dac/peace-official-development-assistance.pdf>.

17. **Slovenija se na mednarodnih forumih zavzema za enakost spolov in je enakost spolov uvrstila med presečne teme.** Slovenija podpira enakost spolov v multilateralnih organizacijah¹⁹ in je v zunanji politiki izbrala feministični pristop (Republika Slovenija, 2023^[16]). Slovenija je zaposlila posebno strokovnjakinjo za enakost spolov in nedavno sprejela Smernice za enakost spolov, ki določajo podlago za vključevanje enakosti spolov v pripravo programov kot glavni cilj in kot presečno temo (Republika Slovenija, 2023^[16]). Kljub tem pozitivnim ukrepom je ozaveščenost o smernicah za enakost spolov v resornih ministrstvih in med deležniki še vedno omejena, okrepiti pa bo treba tudi zmogljivosti, da se pri vseh slovenskih projektih obvezno zagotovi predhodna analiza upoštevanja enakosti spolov. Glede označevalca enakosti spolov po metodologiji DAC Slovenija ne dosega zastavljenih ciljev. V obdobju 2021–22 je namenila 7,7 % pregledane dvostranske razpoložljive pomoči za dejavnosti, katerih poglavitna ali pomembna cilja sta enakost spolov in krepitev vloge žensk, kar je manj kot 36,3 % v obdobju 2019–20 in pod povprečjem DAC, ki znaša 42,2 %. Napredek bi lahko dosegli z večjo ozaveščenostjo veleposlaništev, NVO in izvajalskih ustanov v ključnih partnerskih državah o smernicah in označevalcih DAC za politiko enakosti spolov.

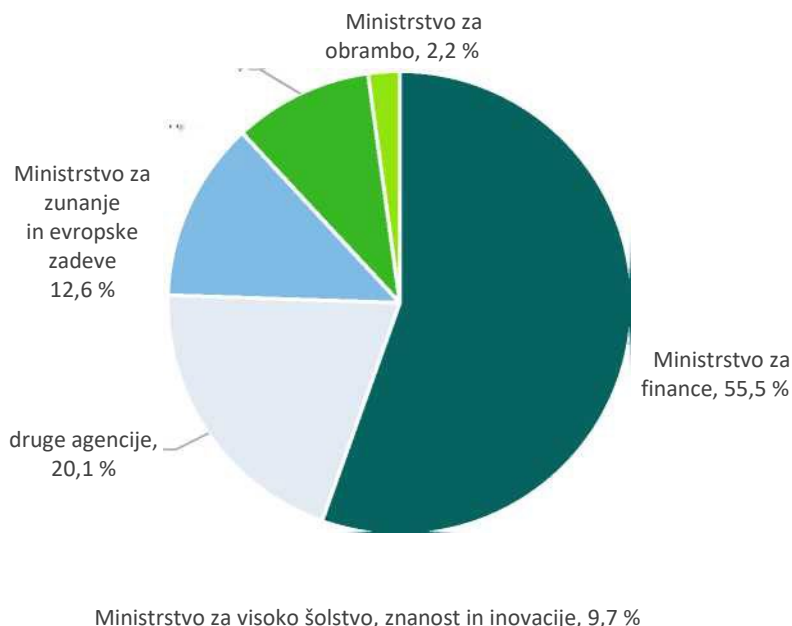
18. **Zaradi pomanjkljive ozaveščenosti in strokovnega znanja je napredek pri vključevanju okoljskih vprašanj počasnejši.** Kljub vse večji vpetosti v globalne okoljske pobude, kot je Zelena skupina OZN²⁰, in delovanju prek multilateralnih organizacij²¹ je Slovenija dosegla le neznamen napredek pri uveljavljanju varovanja okolja kot presečne teme. V strategiji razvojnega sodelovanja si je zastavila visoke okoljske in podnebne cilje.²² Toda v obdobju 2021–22 je v podporo okolju in konvencijam iz Ria namenila le 12,5 % celotne razpoložljive dvostranske pomoči, kar je manj kot 27,1 % iz obdobja 2019–20 in pod povprečjem DAC, ki znaša 35,1 %. V direktoratu bi lahko imenovali posebnega strokovnjaka za okolje in še tesneje sodelovali z Ministrstvom za okolje, podnebje in energijo.²³ Slovenija bi lažje dosegla svoje podnebne cilje tudi s sprejetjem in izvajanjem okoljskih smernic.²⁴ Za začetek bi uspešno pripomogla k vključevanju okoljskih vidikov v svoj portfelj s sistematičnim preverjanjem vseh projektov na podlagi zaznamovalcev/označevalcev konvencije iz Ria in z zahtevo po predhodni oceni vpliva največjih projektov na okolje (OECD, 2021^[18]).

Z boljšo medresorsko usklajenostjo bi bilo razvojno sodelovanje Slovenije bolj usklajeno

19. **URP Slovenije izplačuje več ministrstev, pri čemer je delež, ki ga izplačuje MZEZ, majhen.**

S slike 3 je razvidno, da MZEZ nameni razmeroma majhen delež skupnega URP (13 % leta 2022) (OECD, 2024^[12]), delež dvostranskega URP pa je večji (34 % leta 2022)²⁶. Med glavnimi ministrstvi in uradi, ki so leta 2022 izplačali URP, so Ministrstvo za finance (prispevki multilateralnim organizacijam, kar vključuje predvsem obvezne prispevke za EU); Urad vlade za oskrbo in integracijo migrantov (stroški za begunce)²⁷; Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije (stroški za študente); Ministrstvo za zdravje (donacije cepiv)²⁸; Ministrstvo za obrambo (humanitarna pomoč) ter Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport (partnerstvo z UNIDO). Po izkušnjah drugih članic DAC mora imeti država, kjer je nacionalni koordinator odgovoren za manjši delež URP, močne medresorske mehanizme za zagotavljanje skladnosti in integritete. Takšen primer je Portugalska: Inštitut Camões izplačuje samo 8 % URP Portugalske, vendar mora odobriti vse projekte razvojnega sodelovanja, zato ima pomembno vlogo pri koordinaciji in zagotavljanju kakovosti.

Slika 3 Delež izplačanega URP po ministrstvih, 2022

Vir: OECD (2024^[12]), "Creditor Reporting System: Aid activities", <https://doi.org/10.1787/data-00061-en>.

20. **Mehanizmi za medresorsko usklajevanje niso v celoti izkoriščeni. MZEZ bi z usmerjanjem pripomogel k večji usklajenosti.** MZEZ je kot nacionalni koordinator za razvojno sodelovanje dolžan, da po posvetovanju z resornimi ministrstvi pripravi štiriletne okvirne programe za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč.²⁹ Po končanem programu za obdobje 2016–19 pa ni mogel pripraviti novega okvirnega programa, in sicer predvsem zaradi pandemije covid-19, predsedovanja Slovenije Svetu EU leta 2021 in dejstva, da druga ministrstva razvojnega sodelovanja ne uvrščajo med prednostne naloge. MZEZ sicer na letni ravni zbira dvoletne proračunske načrte resornih ministrstev, vendar te priložnosti ne izkoristi za strateški dialog o ciljih, obsegu in načinih izvajanja programov razvojnega sodelovanja. To lahko slabo vpliva na enotnost in usklajenost. Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport na primer je sklenilo partnerstvo z Organizacijo Združenih narodov za industrijski razvoj (UNIDO) v podporo razvoju zasebnega sektorja, vendar se to partnerstvo ne osredotoča v celoti na geografske prioritete razvojnega sodelovanja Slovenije. Če bi ponovno uvedli štiriletne okvirne programe in jih izkoristili za bolj strateško usklajevanje, bi povečali predvidljivost in skladnost razvojnega sodelovanja Slovenije. Podobno naj bi bila medresorska Stalna koordinacijska skupina za razvojno sodelovanje³⁰ mehanizem za usklajevanje in spremljanje razvojnega sodelovanja ministrstev, ki pa se med letoma 2019 in 2022 ni sestala³¹. Skupina se je ponovno začela sestajati leta 2023, toda bolj za izmenjavo informacij kot za usklajevanje. Slovenija bi lahko to skupino izkoristila kot platformo za razpravo o tem, kako doseči večjo koncentracijo prednostnih vsebinskih področij in geografskih območij ter napredovati pri presečnih temah.

21. **Slovenija bi lahko učinkoviteje upravljala velik delež URP za izobraževanje tujih študentov, predvsem s tesnejšim sodelovanjem med Ministrstvom za visoko šolstvo in MZEZ.** Stroške za študente, ki predstavljajo 40 % dvostranskega URP³², vodi Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije in niso sestavni del razvojnega dialoga s partnerskimi državami. Slovenija načrtuje izvedbo analize o tem, kam odidejo študenti po koncu študija, saj se po neuradnih podatkih vsi ne vrnejo domov, temveč se preselijo drugam v EU.³³ (OECD, 2022^[19]). Izseljevanje mladih je velik razvojni izziv Zahodnega Balkana, zato bi bilo nujno razmisliti, kako bi lahko preprečili beg možganov iz partnerskih držav in čim učinkoviteje podprli njihov izobraževalni sistem. V skladu s smernicami DAC o statističnem poročanju so stroški za študente upravičeno vključeni v URP države, če navzočnost študentov odraža izvajanje premišljene politike razvojnega sodelovanja in če so organi, ki so odgovorni za programe URP, v zadostni meri vključeni v

oblikovanje pravil vpisa in šolnin³⁴. Slovenija bi se morda lahko učila iz izkušenj Češke republike, ki je svoj program štipendiranja preoblikovala v tem smislu, da je podprla univerze v partnerskih državah, tako da je tja napotila svoje profesorje in poskrbela za okrepitev vodstvenih sposobnosti tamkajšnjih kadrov (OECD, 2023^[20]). Slovenija bi lahko tudi prilagodila oprostitev šolnin, da bi dopolnjevala ponudbo univerz v partnerskih državah. Lahko bi denimo dala prednost tistim študijskim področjem, ki sledijo povpraševanju na trgu dela v partnerskih državah, in se osredotočila na tiste študente, ki imajo sicer malo možnosti za visokošolsko izobraževanje. Lahko bi tudi preučila, kako na podlagi lastnih izkušenj z reformo izobraževalnega sistema najbolje podpreti izobraževalni sistem na Zahodnem Balkanu. Gostujoče študente z Zahodnega Balkana bi lahko uporabila kot posrednike za sodelovanje z diasporo z Zahodnega Balkana kot obliko sodelovanja pri oblikovanju politik in ozaveščanja o razvojnem sodelovanju. Novozelandsko ministrstvo za zunanje zadeve in trgovino na primer je sodelovalo z diasporami v pacifiških državah, da je pridobilo vpogled v lastno razvojno sodelovanje, izzive in priložnosti ter povratne informacije. V Sloveniji bi tak dialog lahko uporabili pri prihodnji reviziji strategije iz leta 2018.

22. Medsebojni pregled iz leta 2017 je vseboval dve priporočili o skladnosti politik za trajnostni razvoj, vendar Slovenija na tem področju ni dosegla bistvenega napredka. Po sprejetju strategije iz leta 2018 je ustanovila medresorsko skupino kontaktnih točk, katere naloga je ozaveščati o skladnosti politik za trajnostni razvoj in preverjati morebitna neskladja med razvojnim sodelovanjem in drugimi politikami. Toda kontaktne točke ne delujejo že vse od izbruha pandemije covid-19. Leta 2023 sta MZEZ in Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS naročila Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani pregled skladnosti politik za trajnostni razvoj, vendar se je projekt nekoliko zavlekel in poročilo je v načrtu za obdobje 2024–25. S ponovno uvedbo skupine kontaktnih točk resornih ministrstev in izborom nekaj tem za skladnost politik za trajnostni razvoj bi lahko zagotovili, da notranje politike – na primer oprostitev šolnin – partnerskim državam ne bi škodovala, temveč koristile.

23. MZEZ lahko še dodatno izkoristi strokovno znanje in izkušnje drugih ministrstev. Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo na primer sodeluje v izbirni komisiji za projekte NVO, da se zagotovi upoštevanje presečne teme varovanja okolja. MZEZ spremlja več projektov, povezanih s prehransko varnostjo, kjer bi lahko razmislili o projektne sodelovanju Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v izbirnih komisijah. Izkušnje iz partnerstva med Ministrstvom za gospodarstvo, turizem in šport ter UNIDO pa bi lahko koristile pri vključevanju zasebnega sektorja.

Priporočila

- Slovenija bi najbolje izkoristila svoje strokovno znanje in vire, če bi bilo njeno dvostransko razvojno sodelovanje osredotočeno na nekaj prednostnih držav na njenih prednostnih geografskih območjih Zahodnega Balkana, evropskega sosledstva in Podsaharske Afrike.
- Slovenija bi morala poskrbeti za napredek pri presečnih temah z izvajanjem okoljskih smernic, razvojem in izkoriščanjem slovenskega strokovnega znanja o okoljskih temah ter spodbujanjem vključevanja načela enakosti spolov z ozaveščanjem in zagotavljanjem možnosti za krepitev zmogljivosti partnerjev.
- Za boljšo skladnost in predvidljivost razvojnega sodelovanja bi v Sloveniji potrebovali več medresorskega usklajevanja, zlasti s strateškim izvajanjem štiriletnih okvirnih programov.
- Glede na velik obseg stroškov za študente bi morali v Sloveniji oceniti učinke oprostitve šolnin za študente iz partnerskih držav in nato sprejeti usklajene in utemeljene odločitve, kako najbolje podpreti njihove izobraževalne sisteme.

Uskladitev sredstev in načrtov

Kljub zavezi Slovenije, da bo povečala URP na 0,33 % BND do 2030, zaradi omejene politične in javne podpore ni napredka

24. Delež BND za URP Slovenije se je z 0,16 % v letu 2017 povečal na 0,19 % v 2021 in v letu 2022 zaradi izrednih razmer začasno še poskočil. Skupni znesek URP je v letu 2022 dosegel 168,7 milijonov dolarjev, kar pomeni več kot 50-odstotno povečanje obsega, zaradi česar je delež BND za URP v tem letu zrasel na 0,29 % (slika 4). Do povečanja je prišlo zlasti zaradi stroškov za begunce po napadu Rusije na Ukrajino in zaradi odpisa obresti ob odpisu dolga Angoli v letu 2022. V skladu s trenutnimi načrti resornih ministrstev ter projekcijami rasti BND, pridobljenimi v okviru medsebojnega pregleda, Slovenija pričakuje, da bo delež BND za URP upadel na 0,24 % v 2023, 0,23 % v 2024 in 0,21 % v 2025. Po začasnih podatkih v posojilodajalskem sistemu poročanja OECD za leto 2023 se je obseg URP zmanjšal za 13,9 % v primerjavi z letom 2022, kar potrjuje napovedi Slovenije. Tolikšen upad URP bi lahko ogrozil načrte Slovenije.

Slika 4 Razvoj in projekcije skupnega obsega URP in delež BND, 2016–25 (ocena)

covid
o
U
ekvivalent nepovratnih sredstev URP kot % BND

Opomba: **Podatki o URP (neto) za leta 2023, 2024 in 2025 slonijo na projekcijah Slovenije za vse načrtovane komponente URP po resornih ministrstvih.

Vir: Povzeto po podatkih iz sistema OECD (2024^[12]), "Creditor Reporting System: Aid activities", <https://doi.org/10.1787/data-00061-en>.

25. **Politična podpora za povečanje URP zunaj MZEZ je omejena, hkrati pa obstaja določen zagon, da bi do 2030 dosegli cilj 0,33 % BND za URP.** MZEZ je zavezan napredku pri doseganju ciljev glede URP, na drugih ministrstvih pa je politična podpora za to omejena. V resoluciji iz leta 2017 je bilo predvideno, da bo v roku šestih mesecev sprejet skupni vladni akcijski načrt, s katerim bi Slovenija lažje dosegla nacionalne zaveze in zaveze na ravni EU (Državni zbor RS, 2017^[9]). Kljub temu akcijski program ni bil sprejet. Če bi Slovenija želela izpolniti nacionalne in mednarodne zaveze, bi cilj 0,33 % BND za URP moralo ponotranjiti vsako resorno ministristvo. Zdi se, da je čas trenutno naklonjen sprejetju novega akcijskega načrta za povečanje obsega URP. Pozitivna znaka sta vključitev razvojnega sodelovanja med prednostne naloge vladne koalicije in močna vodstvena vloga MZEZ pri tem (glej razdelek Razmere v Sloveniji na strani 12). Z oblikovanjem dolgoročnega akcijskega načrta za rast URP, ki bi vključeval vsa ministristva, da bi do leta 2030 dosegli cilj 0,33 % BND za URP, bi lahko Slovenija lažje ocenila, kje so priložnosti in tveganja za povečanje prispevkov za URP ter v prihodnje sprejemala bolj utemeljene odločitve o posameznih področjih za rast URP. To bi lahko zajemalo tudi strateški razmislek o učinku prihodnjih širitev EU na program razvojnega sodelovanja Slovenije. Dolgoročni akcijski načrt bi bil tudi dobra osnova za oblikovanje štiriletnih okvirnih programov.

26. **Prostor za izboljšave je pri dejavnejšem vključevanju odločevalcev v razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč.** MZEZ se v zvezi z razvojnim sodelovanjem povezuje z nacionalnim parlamentom, predvsem v obliki predstavitve letnega poročila o razvojnem sodelovanju in v občasnih razpravah Odbora za zunanjo politiko DZ. Tako se krepi podpora odločevalcev za razvojno sodelovanje, z bolj usmerjenimi prizadevanji pa bi lahko dosegli še več. Še zlasti bi bilo koristno poiskati posameznike, ki bi kot politični vodje razvojno sodelovanje uvrstili med prednostne točke razprav Odbora za zunanjo politiko, s čimer bi se povečala prepoznavnost in razumevanje vloge slovenskega razvojnega sodelovanja ter njegovih rezultatov. Poleg tega bi lahko z bolj usmerjenim programom razvojnega sodelovanja okrepili diskurz o pomenu URP za doseganje ciljev Slovenije.

27. **V Sloveniji bi lahko okrepili javno podporo za razvojno sodelovanje, tako da bi bolje izkoristili pozitivne pobude, kot so Slovenski razvojni dnevi in kampanje NVO.** MZEZ že več kot desetletje organizira Slovenske razvojne dneve, ki so vodilni dogodek za ozaveščanje javnosti o razvojnem sodelovanju in ključna pobuda MZEZ za oblikovanje javne podpore za URP.³⁵ Podobno so tudi različne kampanje NVO prispevale k večji ozaveščenosti o revščini v svetu, krizah in pomenu razvojnega sodelovanja, tudi z vključevanjem javnosti. Med preteklimi inovativnimi pobudami komuniciranja z javnostmi velja omeniti pesem *One World* skupine Slove'n'aid, ki je osvojila tudi vrh glasbenih lestvic (OECD, 2017^[21]). Kljub temu je po podatkih nedavnih anket javnega mnenja Eurobarometer med slovenskimi anketiranci

nekaj manj podpore za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč v primerjavi s povprečjem EU³⁶ (Evropska komisija, 2022^[22]). Slovenija bi lahko dodatno preučila druge inovativne pristope komuniciranja z NVO, zasebnim sektorjem in mediji, s katerimi bi poudarili dosežke razvojnega sodelovanja ter izkoristili njihovo strokovno znanje in mreže (OECD, 2021^[23]). Tudi načrtovana evalvacija strategije razvojnega sodelovanja iz leta 2018 bo dobra priložnost za dodatno vključevanje javnosti. Kot primer je mogoče navesti Irsko, ki je pri pripravi strategije razvojnega sodelovanja izvedla obsežna posvetovanja, s čimer je dodelala sporočilo, ki uspešno združuje nacionalne interese in vrednote, hkrati pa učinkovito nagovarja javnost, civilno družbo in odločevalce.

28. Več prizadevanj na področju globalnega učenja bi lahko povečalo dolgoročno podporo javnosti. Slovenija se je na politični ravni zavezala globalnemu učenju za razvoj in nedavno podprla Evropsko izjavo o globalnem učenju do leta 2050 (Global Education Network Europe, 2022^[24]). Čeprav slovenska strategija iz leta 2018 globalno učenje prepoznava kot prednostno področje razvojnega sodelovanja, so se v zadnjih letih sredstva za ozaveščanje o tem znižala.³⁷ Z oblikovanjem strategije za globalno učenje bi lahko poskrbeli, da globalno učenje ostane eden od stebrov slovenske zaveze za spodbujanje globalno ozaveščene in dejavne družbe. (OECD, 2021^[23]) Na podlagi izkušenj iz projekta o globalnem učenju, ki se v obdobju 2023–25 izvaja pod okriljem krovnega združenja NVO Platformo SLOGA, bi s povečanjem financiranja globalnega učenja lahko srednje- do dolgoročno prispevali k povečanju podpore javnosti, večji vključenosti civilne družbe in okrepljeni mednarodni solidarnosti.

Z boljšim upravljanjem na podlagi rezultatov in evalvacijo bi povečali kakovost in zgradili močno podobo razvojnega sodelovanja

29. Slovenija si prizadeva povezati svoje projekte s cilji trajnostnega razvoja, vendar bi lahko še izboljšala postopek določanja pričakovanih rezultatov. Čeprav so v razpisni dokumentaciji nekateri razdelki povezani s cilji trajnostnega razvoja, se pričakovani rezultati usmerjajo v številčne vrednosti. Če bi Slovenija za vsako prednostno vsebino opredelila en ali dva ključna kazalnika, povezana s cilji trajnostnega razvoja, bi lažje spremljala uresničevanje in obveščala javnost o rezultatih razvojnega sodelovanja.³⁸ V prvi fazi bi lahko Slovenija partnerje zaprosila za prostovoljno poročanje o manjšem naboru kazalnikov, sčasoma pa bi takšno poročanje postalo obvezno. Poleg tega izbor projektov ne temelji na analizi okoliščin z vidika revščine, čeprav projektna dokumentacija vsebuje razdelke o pričakovanih učinkih projekta na revščino in neenakost. Infrastrukturni projekti v Severni Makedoniji, ki so prejeli podporo, se tako recimo ne izvajajo v najrevnejših regijah³⁹ (OECD, 2021^[25]). Glede na osredotočenost Slovenije na države s srednje visokimi prihodki bi z analizo okoliščin z vidika revščine izboljšala svoj pristop k izkoreninjanju revščine, še zlasti v državah v neposredni sosesčini.

30. Postopki spremljanja izvajanja projektov so bili standardizirani, vendar bi lahko z več terenskimi obiski v partnerskih državah še dodatno podprli sprejemanje odločitev. Tako nevladne organizacije kot izvajalske ustanove vsakih šest mesecev MZEZ posredujejo izpolnjene standardizirane projektne obrazce. Sredstva za izvajalske ustanove so se povečala tudi zato, da se poveča število rednih terenskih obiskov.⁴⁰ Zaradi omejenih možnosti uslužbencev MZEZ za izvedbo obiskov v partnerskih državah pa je okrnjena zmožnost MZEZ za ustrezno spremljanje, učenje in prilagajanje programov na podlagi rezultatov.⁴¹ Načrt terenskih obiskov v partnerskih državah za leto 2024 in prenovljene smernice za izvedbo terenskih obiskov, ki so bile sprejete aprila 2024, so s tega vidika korak v pravo smer.

31. Slovenija je sprejela ambiciozne cilje v zvezi z evalvacijo tako na strateški kot na projektni ravni, vendar bi lahko še dodatno okrepila evalvacijske zmogljivosti. Slovenija je na strateški ravni načrtovala evalvacijo strategije iz leta 2018 po petih letih ter sprejela evalvacijski načrt za obdobje 2020–22. Evalvacija strategije iz leta 2018, načrtovana za leto 2023, je zdaj zamaknjena v 2024. Opravljena je bila le ena od treh strateških evalvacij, načrtovanih v obdobju 2020–22.⁴² Slovenija bi lahko s krepitvijo zmogljivosti MZEZ za evalvacijo ter zmanjšanjem števila strateških evalvacij na zgolj eno ali dve izboljšala svoje razvojno sodelovanje. Odločitev, da se eden od zaposlenih v direktoratu za polovični delovni čas

ukvarja z evalvacijo, ter novi evalvacijski načrt za obdobje 2024–26, sprejet aprila 2024, sta pozitivna koraka.⁴³ Na projektni ravni Slovenija od vseh NVO in izvajalskih ustanov zahteva pripravo poročila o rezultatih tri leta po zaključku projekta. S takšnim rokom je želel MZEZ zagotoviti partnerjem dovolj časa za oceno trajnosti in učinka projekta, vendar kakovost poročil pogosto ni optimalna, ker zaposleni v projektu takrat že izvajajo druge naloge. Če bi želeli izboljšati uporabnost in neodvisnost tovrstnega poročanja, bi lahko zahtevali takšne evalvacije po treh letih od konca projekta le za večje projekte, evalvacijo pa bi morali izpeljati neodvisni in akreditirani ocenjevalci.⁴⁴

Z izboljšanjem usposabljanja in kariernega načrtovanja, bolj usmerjenim programom in močnejšo lokalno prisotnostjo bi lahko povečali učinkovitost

32. **Zaposleni na področju razvojnega sodelovanja so visoko motivirani in s ponovno vzpostavitevjo direktorata v letu 2022 so postavljeni temelji za okrepitev človeških virov.** Leta 2015 je bil Direktorat za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč ukinjen. Zaradi tega se je zmanjšalo število zaposlenih za to področje; tako je v obdobju 2017–18 na MZEZ v Ljubljani le 12 zaposlenih delalo na področju razvojne pomoči. Strategija razvojnega sodelovanja Slovenije iz leta 2018 je natančno opredelila ključne naloge, ki se morajo izvajati na sedežu koordinatorja razvojne pomoči, med drugim priprava statističnih poročil, komuniciranje o razvojnem sodelovanjem, globalno učenje, evalvacije in spremljanje učinkovitosti (RS, 2018^[10]). A za vse to je bilo premalo zaposlenih ali pa so jim bile v obdobju 2017–18 dodeljene dodatne naloge. S ponovno vzpostavitevjo direktorata in predsedovanjem Slovenije Svetu EU je število zaposlenih naraslo na 20 (tabela 1), vendar se na novo zaposleni niso ukvarjali samo s programom dvostranskega razvojnega sodelovanja. Direktorat si želi povečati število zaposlenih, toda v času članstva Slovenije v Varnostnem svetu OZN v obdobju 2024–25 bi lahko nastali podobni pritiski.

Tabela 1 Število zaposlenih v Direktoratu za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč, januar 2024

Opomba: Število zaposlenih januarja 2024. Vsi zaposleni v direktoratu delajo na sedežu MZEZ v Ljubljani. Med 20 zaposlenimi je 14 žensk in 6 moških. Vir: Povzeto po Republika Slovenija (2023^[11]), *Samooocena Republike Slovenije* (24. november 2023).

33. **Število zaposlenih, ki se ukvarjajo z razvojnim sodelovanjem, je v grobem skladno s številom v drugih članicah DAC s primerljivim obsegom programske pomoči.** Slovenija ima na področju razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči 20 zaposlenih za polni delovni čas na ministrstvu in 12 zaposlenih na diplomatskih predstavništvi (OECD, 2023^[26]). Večina članic DAC s primerljivim obsegom programske pomoči⁴⁵ ima podobno razmerje zaposlenih glede na obseg programske pomoči.⁴⁶ Na sliki 5 so prikazani podatki o obsegu programske pomoči in številu zaposlenih v Sloveniji in sedmih drugih članicah DAC.

Slika 5 Programska razvojna pomoč posamezne članice DAC ter število zaposlenih za področje razvojnega sodelovanja na sedežu in veleposlaništvih, 2021

Obseg programske pomoči po državah (v mio USD, 2022)

Opomba: Podatki na sliki zajemajo vse zaposlene na ministrstvih in agencijah, ki delujejo na področju razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči v matični ustanovi, na veleposlaništvih in pisarnah v partnerskih državah. Primerjava je omejena na članice DAC, katerih obseg programske pomoči je primerljiv s Slovenijo. V analizo niso vključene članice DAC, ki niso poročale o številu zaposlenih na področju razvojnega sodelovanja za dokument 2023 *OECD Development Cooperation Profiles*.

Vir: Povzeto po podatkih iz dokumentov OECD (2023^[26]), *OECD Development Co-operation Profiles*, <https://doi.org/10.1787/2dcf1367-en> in OECD (2024^[12]), "Creditor Reporting System: Aid activities", <https://doi.org/10.1787/data-00061-en>.

34. **Čeprav se diplomati udeležujejo usposabljanj iz razvojnega sodelovanja in opravijo izpite, omejeno poznavanje področja in pogoste rotacije zaposlenih še vedno vplivajo na zmogljivosti direktorata.** Zgolj polovica zaposlenih v Sektorju za izvajanje razvojne pomoči ima več kot pet let izkušenj na tem področju. Specializirana izobraževanja, kot je diplomatsko usposabljanje in tečaji o mehanizmu EU na področju civilne zaščite, so pozitiven korak v smer oblikovanja doslednega programa usposabljanja na področju razvojnega sodelovanja. Tudi slovenski Center za izobraževanje in usposabljanje za sodelovanje v mirovnih operacijah je dober zgled usposabljanja za vojaško, policijsko in civilno osebje v mirovnih operacijah. Z dodatnim usposabljanjem in vključevanjem praktičnih izkušenj, kot so terenski obiski v partnerskih državah v okviru spremljanja izvajanja projektov, bi se izboljšale zmogljivosti direktorata (glej razdelek o upravljanju na podlagi rezultatov na strani 23). Ob rotacijah so diplomati z izkušnjami iz razvojnega sodelovanja pogosto premeščeni na druga delovna področja, kar onemogoča razvoj specializiranega znanja in veščin. V Sloveniji bi lahko našli načine za nadgradnjo in ohranitev razvojnega znanja in zmogljivosti na ministrstvu, tako da bi uvedli določena specializirana delovna mesta, ki ne bi bila vključena v rotacije. Z vzpostavitvijo jasne, specializirane karijerne poti na področju razvojnega sodelovanja, podobno kot pri konzularnih ali gospodarskih zadevah, bi lahko delovanje na tem področju pridobilo večjo veljavo na karierni poti diplomata. Nekatere članice DAC, denimo Danska, Irska in Slovaška, zagotavljajo zaposlenim možnost prehajanja med sektorji za politike, načrtovanje programov in podporne storitve razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči tako na delovnih mestih v matični ustanovi kot na predstavništvih, s čimer se krepijo izkušnje in znanje (OECD, 2021^[27]). Z dodatno osredotočenostjo na posamezna geografska območja in vsebinska področja (glej razdelek o strateških prednostnih nalogah na strani 13) bi zaposleni lahko pridobili več strokovnega znanja.

35. **Z večjo vlogo veleposlaništev pri razvojnem sodelovanju, zlasti lokalnega osebja, bi povečali učinkovitost delovanja v programskih partnerskih državah.** V Severni Makedoniji ima veleposlaništvo pomembno vlogo pri dialogu z vladnimi in nacionalnimi deležniki ter pri izvajanju projektov, ki se financirajo iz nedavno ustanovljenega Razvojnega sklada. Poleg tega obvešča občine o razpisih za prijavo infrastrukturnih projektov pri izvajalski agenciji CMSR, ne zagotavlja pa podpore pri izvajanju projektov in ne spremlja izvajanja projektov, razen v primeru težav. Ker CMSR žal nima pisarn zunaj Slovenije, je to zamujena priložnost. Slovensko veleposlaništvo ima samo enega ekonomskega svetovalca, ki le delno pokriva razvojno sodelovanje. S prenosom več pristojnosti na veleposlaništva v programskih državah bi lahko okrepili odzivanje na potrebe partnerjev, pomagali podpreti izvajanje projektov in spremljati njihovo izvajanje. Zaradi rotacije diplomatov na veleposlaništvih bi z enim lokalnim uslužbencem na ključnih veleposlaništvih, ki bi pokrival razvojno sodelovanje, zagotovili tudi večjo kontinuiteto in bolj stroškovno učinkovite rešitve, namesto da se zanašajo zgolj na osebje v zunanji službi.

36. **Slovenija se zanaša na strokovno znanje NVO, akademskih krogov in mislišč, lahko pa bi uvedla tudi mehanizme za ohranitev znanja na ministrstvu.** MZEZ je leta 2018 najel zunanje strokovnjake za pripravo strategije, leta 2019 za pripravo koncepta instituta strateškega partnerstva z organizacijami civilne družbe ter za raziskovalni projekt o skladnosti politik za trajnostni razvoj. Najemanje zunanjih izvajalcev je lahko dobra in stroškovno učinkovita praksa, ki dopolnjuje strokovno delo direktorata. Slovenija bi lahko preučila dodatne možnosti, da še bolje izkoristi prednosti zunanjih storitev in hkrati ohrani znanje na ministrstvu. Tako bi lahko npr. uvedla sisteme za upravljanje znanja in še naprej uporabljala hibridne ekipe z zaposlenimi na direktoratu, da bi spodbujala izobraževanje na delovnem mestu.

37. **V letu 2024, ko Slovenija načrtuje revizijo strategije razvojnega sodelovanja, bi bilo koristno hkrati pripraviti strateški kadroviski načrt.** S takšnim načrtom bi lahko Slovenija zagotovila usklajenost med političnimi cilji in kadri. Hkrati bi bil to dober okvir za utrditev zmogljivosti kadrov v Sloveniji ter za promocijo razvojnega sodelovanja kot cenjene karijerne poti. Kadroviski načrt bi lahko zajemal dolgoročno vizijo zaposlovanja in redne revizije, da bi na ta način gradili in ohranjali ustrezno znanje in zmogljivosti, s čimer bi spodbujali razvoj kadrov (OECD, 2021^[27]).

Priporočila

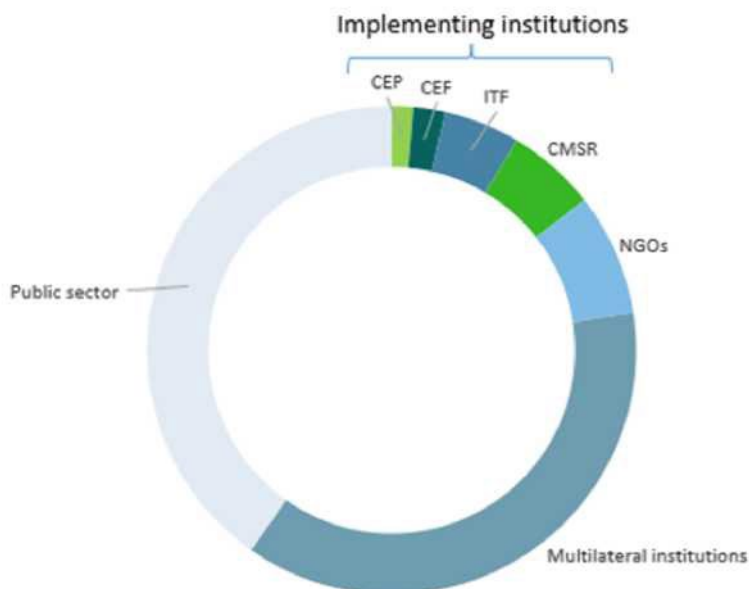
- Slovenija bi morala pripraviti in izvesti akcijski načrt, da bo v skladu s svojimi zavezami in načrti dosegla cilj 0,33 % BND za URP do leta 2030, in sicer:
 - z aktivnim vključevanjem vseh ministrstev, kar bi omogočilo sprejemanje bolj utemeljenih odločitev o področjih za rast URP,
 - z okrepljenim obveščanjem o rezultatih za oblikovanje prepričljive podobe razvojnega sodelovanja,
 - z intenzivnejšimi prizadevanji, da bi srednjeročno in dolgoročno pridobili več javne in politične podpore za razvojno sodelovanje, tudi z globalnim učenjem.
- Za večjo kakovost programa razvojnega sodelovanja bi MZEZ moral:
 - za ključna prednostna vsebinska področja uporabljati kazalnike rezultatov glede na cilje trajnostnega razvoja,
 - okrepiti zmogljivosti za evalvacijo na podlagi nedavno sprejetega evalvacijskega načrta.
- V Sloveniji bi morali okrepiti kadroviske zmogljivosti na področju razvojnega sodelovanja s sprejetjem strateškega kadroviskega načrta. MZEZ pa bi moral uvesti specializirano in priznano karierno pot ter preučiti možnost zaposlovanja lokalnega osebja na ključnih veleposlaništvih.

Strateško sodelovanje s partnerji

Slovenija ima širok nabor partnerjev in bi lahko prešla na manjše število večjih projektov

38. Po obsegu posredovanega URP so njeni glavni partnerji multilateralne organizacije, sodeluje pa tudi z izvajalskimi ustanovami, NVO in zasebnim sektorjem. Leta 2022 so nenamenski in namenski prispevki multilateralnim organizacijam obsegali skoraj 55 % celotnega URP⁴⁷, kar pomeni, da so multilateralne organizacije eden glavnih partnerjev razvojnega sodelovanja Slovenije. Natančneje, v letu 2022 je Slovenija 76 % vseh svojih prispevkov multilateralnim organizacijam namenila institucijam EU. NVO in izvajalske ustanove – CMSR, Center odličnosti za finance (CEF), ITF in Center za evropsko prihodnost (CEP) – so v obdobju 2021–22 posredovale 8 % oziroma 15 % bruto dvostranske URP (slika 6). URP, namenjen razvoju zasebnega sektorja, in sredstva, ki jih prispevajo podjetja iz zasebnega sektorja, so še vedno skromni, toda sodelovanje s tem sektorjem raste.

Slika 6 Razrez bruto dvostranskega URP Slovenije po partnerjih, 2021–22

Opomba: Izplačila ne vključujejo stroškov za študente, odpisa dolga in stroškov za begunce. Bruto dvostranski URP, izplačan prek multilateralnih organizacij, vključuje samo namenske prispevke in ne vključuje CEF, ki ima status mednarodne organizacije in je prikazan ločeno. Vir: OECD (2024^[12]), "Creditor Reporting System: Aid activities", <https://doi.org/10.1787/data-00061-en>.

39. Slovenija si prizadeva, da bi financirala manj projektov večjega obsega, napredek pa bi dosegla z diferenciranim pristopom glede na vrsto partnerja. Slovenija si še posebej prizadeva za povečanje povprečne vrednosti projektov na razpisih za NVO, ohranja pa tudi manjše projekte, da bi tudi manjši NVO ostali konkurenčni. V obdobju 2019–22 se je povprečna vrednost projektov vseh partnerjev povečala s približno 200.000 USD na 300.000 USD⁴⁸. Nekateri slovenski partnerji, kot so izvajalske ustanove s stebrno oceno EU⁴⁹ in multilateralne organizacije, pa imajo zmogljivosti za vodenje večjih programov, vendar prejemajo razdrobljeno financiranje iz Slovenije. Takšen primer je ITF: leta 2022 sta mu Slovenija in Avstrijska razvojna agencija namenili enak znesek (1,9 milijona USD), pri čemer Avstrija financira dva projekta, Slovenija pa 12 projektov. Podobno se sredstva za UNIDO razpršijo med več projektov⁵⁰, kar ustvarja transakcijske stroške za Slovenijo in UNIDO. S financiranjem manj projektov večjega obsega ali določitvijo spodnjega praga za velikost projektov za izvajalske ustanove in multilateralne organizacije bi lahko povečali učinkovitost.

Slovenija vpliva na odločanje v multilateralnih organizacijah, a lahko tudi razmisli, kako bi s tovrstnim sodelovanjem dopolnila svojo dvostransko pomoč

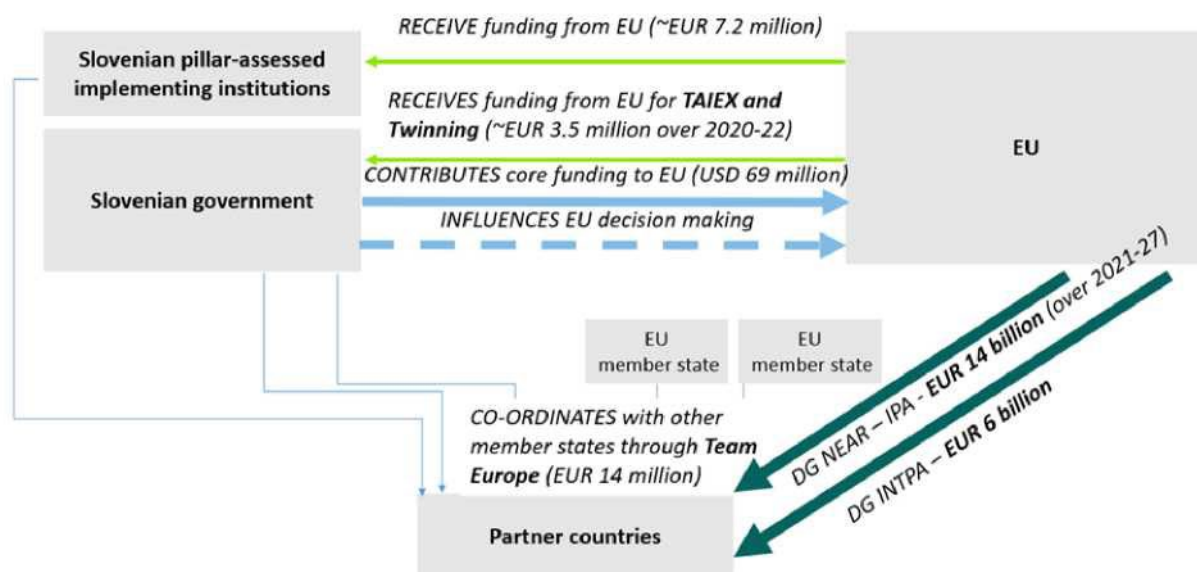
40. **Slovenija je po svojem vplivu na odločanje v multilateralnih organizacijah zelo uspešna.** Predsedovanje Slovenije Svetu Evropske unije v drugi polovici leta 2021 je bilo osredotočeno na krepitev odpornosti EU, pomoč pri okrevanju po pandemiji in zavzemanje za širitev na Zahodni Balkan. Svet je med njenim predsedovanjem sprejel sklepe o vodi v zunanjem delovanju EU. Slovenija se v okviru takratne trojke držav Nemčija-Portugalska-Slovenija še naprej posveča tej temi.⁵¹ V času njenega predsedovanja je Svet sprejel tudi sklepe o strokovnem znanju evropskega javnega sektorja. Ko je Slovenija januarja 2024 postala nestalna članica Varnostnega sveta OZN za obdobje 2024–25, se je zavezala, da se bo v svojem mandatu zavzemala za preprečevanje konfliktov, zaščito civilnega prebivalstva v oboroženih spopadih in vlogo žensk v mirovnih procesih ter delovala na področju povezovanja podnebja, miru in varnosti. Takšna odgovorna mesta prinašajo pomembne priložnosti za vplivanje na mednarodno odločanje, a hkrati tudi tveganje, da se že tako omejeni viri povsem izčrpajo, zahtevajo pa spremljanje in kontinuiteto.

41. **Na podlagi izkušenj z več instrumenti EU se lahko Slovenija odloči, kako najbolje sodelovati z EU.** Za Slovenijo imajo institucije EU med multilateralnimi organizacijami še posebej pomembno vlogo, saj so v obdobju 2021–22 v povprečju prejele 74 % vseh namenskih in nenamenskih prispevkov za multilateralne organizacije. Slovenija prispeva k razvojnemu sodelovanju EU s finančnimi sredstvi in sodelovanjem v procesu odločanja o dodeljevanju sredstev EU za mednarodna partnerstva (INTPA) ter sosedstvo in širitvena pogajanja (NEAR) (slika 7). Partnerske države zelo cenijo podporo Slovenije v okviru projektov tesnega medinstitucionalnega sodelovanja ter tehnične pomoči in izmenjave informacij (TAIEX). Slovenija je med najbolj dejavnimi članicami EU v instrumentu TAIEX, saj je leta 2021 vanj vključila 84 strokovnjakov. Kot mlajša partnerica sodeluje tudi v projektih tesnega medinstitucionalnega sodelovanja na Zahodnem Balkanu, kjer je leta 2021 izvedla štiri takšne projekte. Te dejavnosti in projekti tehnične pomoči, ki slonijo na slovenskem strokovnem znanju na tem področju, pomagajo partnerskim državam na njihovi poti v EU. Slovenija usklajuje razvojno sodelovanje z drugimi državami članicami EU tudi prek pobude Ekipe Evropa. Toda večina od petih slovenskih pobud Ekipe Evropa ni znotraj prednostnih geografskih območij Slovenije – tri so v Latinski Ameriki, ena v Aziji in ena v Podsaharski Afriki⁵² – zato se poraja vprašanje, ali ta partnerstva prispevajo k uresničevanju ciljev Slovenije.

42. **Po hitri dvoletni rasti prostovoljnih prispevkov multilateralnim organizacijam, zlasti za humanitarno pomoč, bo v prihodnje ključnega pomena skrb za stabilnost.** Slovenija je v okviru strategije za povečanje humanitarne pomoči med letoma 2021 in 2023⁵³ namenila šestkrat višje prispevke multilateralnim organizacijam za humanitarno pomoč. Mednarodnemu odboru Rdečega križa je v letu 2023 namenila šestkrat več sredstev, kot je bilo dogovorjeno v memorandumu o soglasju o strateškem partnerstvu⁵⁴, kar je pozitivno, vendar se zastavljajo vprašanja o predvidljivosti in kontinuiteti financiranja. S tremi novimi programi namenskega financiranja za prehransko varnost, Ukrajino in regijo Sahel, se je povečalo tudi namensko financiranje Svetovnega programa za hrano. V skladu z osnutkom okvirnega programa Slovenije iz leta 2023 naj bi se prispevki multilateralnim organizacijam za humanitarno pomoč v letu 2024 znižali približno na raven iz leta 2021. Dodatna sredstva iz rezerv bi morala odobriti vlada. Zagotovitev kontinuitete financiranja multilateralnih organizacij je pomembna za verodostojnost in razvojni učinek Slovenije ter za učinkovitost multilateralnih organizacij.

Slika 7 Poenostavljen prikaz deleža razvojnega sodelovanja Slovenije v tokovih EU in URP

Izplačila v letu 2022, kadar ni navedeno drugače

Opomba: DG NEAR = Generalni direktorat za sosedstvo in širitvena pogajanja; DG INTPA = Generalni direktorat za mednarodna partnerstva. Pri zneskih za projekte tesnega medinstitucionalnega sodelovanja in IPA je obseg sredstev enak skupnemu izplačanemu znesku ali znesku za izplačilo v danem obdobju.

Vir: Povzeto po letnem poročilu Evropske komisije (2023^[28]) *Annual Activity Report 2022: DG for International Partnerships*, https://commission.europa.eu/publications/annual-activity-report-2022-international-partnerships_en; Evropska komisija (2023^[29]), *Pregled: Instrument for Pre-accession Assistance* (spletna stran), https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/overview-instrument-pre-accession-assistance_en; ITF Ustanova za krepitev človekove varnosti (2023^[30]), letno poročilo 2022, https://www.itf.si/upload/publications/itf_ar_2022.pdf?v=2; Center odličnosti v financah (2023^[31]), letno poročilo 2022, https://www.cef-see.org/assets/files/CEF_Annual_Report_2022_web_spread.pdf; in intervjuji z zaposlenimi v DG INTPA in MZEZ.

43. **S strateškim sodelovanjem z multilateralnimi organizacijami lahko Slovenija še bolj napreduje pri svojih prioritetah.** Z obveznimi ali prostovoljnimi prispevki Slovenija trenutno podpira več kot 60 multilateralnih organizacij, vključno z več agencijami OZN. Morda bi lahko razmislila o izhodiščih za tako sodelovanje. Članice DAC imajo v zvezi s tem različne prakse. Nekatere članice DAC prek multilateralnih organizacij dodatno krepijo dvostransko pomoč za svoja geografska območja in vsebinska področja. Druge prispevajo za multilateralne organizacije, da razširijo svoja geografska območja ali tematska področja ali da se učijo in dopolnjujejo svoje dvostransko delovanje, kadar imajo premalo strokovnega znanja, dejavnosti ali zmogljivosti na terenu, da bi lahko same izvajale projekte. Glede na izbrane strateške prednostne naloge v zvezi z najmanj razvitimi državami, enakostjo spolov in varovanjem okolja bi Slovenija lahko razmislila, kako bi tudi prek multilateralnega sistema razvojnega sodelovanja lahko uresničevala te prednostne naloge.

Slovenske izvajalske ustanove so pridobile ustrezno strokovno znanje, z bolj predvidljivim financiranjem in prožnostjo pa bi dosegli še večji učinek

44. **Slovenija ima štiri izvajalske ustanove z različnim strokovnim znanjem in statusom.** CEP in CMSR delujeta kot kvaziagenciji za razvojno sodelovanje Slovenije. ITF Ustanova za krepitev človekove varnosti in CEF prejemata precejšnja zunanja sredstva in delujeta bolj neodvisno. Od vseh štirih ustanov sta CMSR in ITF prejela največ sredstev, in sicer 1,6 milijona USD oziroma 1,5 milijona USD v letu 2022. V okvirju 2 je opisana njihova vloga v razvojnem sodelovanju Slovenije.

Okvir 2: Slovenija prek izvajalskih ustanov pridobiva nišno strokovno znanje in povečuje financiranje

Slovenija je ustanovila štiri izvajalske ustanove s posebnim strokovnim znanjem. S sodelovanjem prek teh izvajalskih ustanov izkorišča slovensko strokovno znanje s posebnih področij in mobilizira sredstva drugih razvojnih partnerjev:

- **ITF Ustanovo za krepitev človekove varnosti** je leta 1998 ustanovila slovenska vlada za pomoč Zahodnem Balkanu pri razminiranju. Ima stebrno oceno EU in predvidena je sprememba njenega statusa v mednarodno organizacijo. Leta 2022 je večino sredstev prejela od zunanjih virov: 50 % iz ZDA, 25 % iz EU in 12 % iz Slovenije. Njene dejavnosti vključujejo humanitarno protiminsko delovanje, pomoč žrtvam, zdravstveno in psihosocialno rehabilitacijo, uničevanje konvencionalnega orožja, krepitev zmogljivosti, poklicno usposabljanje, oskrbo s paketi hrane in neživilskih izdelkov ter delo na področju zagovornišva.
- **Center odličnosti v financah** je slovenska vlada ustanovila leta 2001 za strokovno izobraževanje javnih uslužbencev v jugovzhodni Evropi. Leta 2022 so 58 % proračuna CEF zagotovili slovenska vlada in javni organi, med zunanjimi viri financiranja pa so bili EU, Mednarodni denarni sklad, nizozemsko ministrstvo za finance, slovaško ministrstvo za finance in nemška agencija za razvojno sodelovanje Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH. Ključne dejavnosti CEF so upravljanje javnih financ, centralno bančništvo, vodenje za upravljanje reform ter ekosistemi učenja in znanja. Od leta 2015 ima status mednarodne organizacije, zdaj pa tudi stebrno oceno EU, zato bo lahko pridobil več sredstev različnih donatorjev, razširil svoje delovanje ter nadgradil strokovno znanje in zmogljivosti. Te spremembe so prinesle nove izzive za Slovenijo, saj mora več dela opravljati v angleščini in ima manj nadzora pri odločanju.
- **Center za evropsko prihodnost** je slovenska vlada ustanovila leta 2006, da bi z izmenjavo dobrih praks s področja javne uprave (npr. dobro upravljanje, pravna država in boj proti kriminalu) in podporo zasebnemu sektorju ponudila pomoč partnerskim državam na njihovi poti v EU. CEP je trenutno dejaven pri štirih projektih – treh dvostranskih projektih v Srbiji, Severni Makedoniji in Ukrajini ter regionalnem projektu na Zahodnem Balkanu. Ti projekti se osredotočajo na več vidikov pravne države, boj proti dezinformacijam ter povojno obnovo in usposabljanje občin v Ukrajini. CEP je trenutno v fazi razgovorov z Evropsko komisijo o morebitnem začetku postopka stebrne ocene.
- **Center za mednarodno sodelovanje in razvoj (CMSR)** je bil ustanovljen leta 1966. Ima dvojno vlogo: podpira slovenski izvoz (npr. z zagotavljanjem informacij slovenskim podjetjem o mednarodnih trgih ter pripravo ekonomskih analiz in ocen državnega tveganja) in izvaja dvostransko razvojno sodelovanje. Večina njegovih projektov je povezana z gradnjo in obnovo vodooskrbnih naprav ter čistilnih naprav za vodo in odpadne vode na Zahodnem Balkanu in v evropskem sosedstvu. CMSR podpira tudi projekte v drugih sektorjih, kot so kmetijstvo, sončna energija in raba gozdov, ter upravljanje rečnih bazenov s pomočjo satelitske tehnologije v drugih delih sveta, na primer v Podsaharski Afriki (Kenija in Uganda). V letu 2024 je CMSR začel priprave na začetek postopka stebrne ocene EU.

Opomba: Ta praksa je podrobneje dokumentirana na platformi Development Co-operation TIPs •Tools Insights Practices na spletni strani www.oecd.org/development-cooperation-learning.

45. **Večja prožnost, predvidljivost in obseg financiranja bi olajšali doseganje rezultatov izvajalskih ustanov.** Večina izvajalskih ustanov ima težave zaradi pomanjkanja prožnosti, ker neporabljenih sredstev ne morejo prenesti v naslednje leto. Slovenija praviloma zagotavlja dvoletno financiranje, vendar je treba neporabljena sredstva v koledarskem letu vrniti MZEZ. To pravilo lahko ogrozi izvedbo projektov v primeru zamud ali nehote povzroči neprimerno izplačevanje ob koncu koledarskega leta. Izvajalske ustanove tudi težko predvidijo svoja sredstva. CMSR mora na primer več ministrstvom predložiti seznam predhodno odobrenih projektov, da lahko zaprosi za sredstva, kar lahko traja tudi štiri mesece in partnerjem občutno skrajša čas za izvedbo v okviru enoletnih proračunov. Poleg tega je obseg sredstev trenutno omejen na projekte, kar povzroča težave izvajalskim ustanovam, ki so odvisne od sredstev Slovenije. Sredstva MZEZ na primer krijejo stroške zaposlenih za delovne dni, izvajalske ustanove pa morajo dneve dopusta in bolniškega staleža kriti iz drugih virov.

46. **Občine cenijo podporo CMSR infrastrukturnim projektom, vendar bi s povečano izmenjavo strokovnega znanja, usmerjenostjo k rezultatom in strožimi razpisnimi postopki dosegli večjo kakovost.** Infrastrukturne projekte običajno opredeli CMSR v sodelovanju z občinami v partnerskih državah, občine pa objavijo javne razpise.⁵⁵ Hidrosistem Zletovica v Severni Makedoniji je zgled dolgoročnega delovanja CMSR v eni regiji s postopno nadgradnjo dejavnosti. Nekaj občinskih uradnikov pa je tudi omenilo, da bi si želeli več izmenjave strokovnega znanja na področju pregledovanja tehnične dokumentacije in nadzora gradnje zapletenih vodnih projektov. Ob večji usmerjenosti na rezultate bi občine lahko prerazporejale sredstva med dejavnostmi, da bi dosegle svoje cilje. Slovenija lahko pri razvojni pomoči ohrani integriteto in zaupanje partnerjev, le če vsi slovenski akterji zagotovijo takšne razpisne postopke, da veljajo za lokalna podjetja enaki konkurenčni pogoji kot za slovenska.

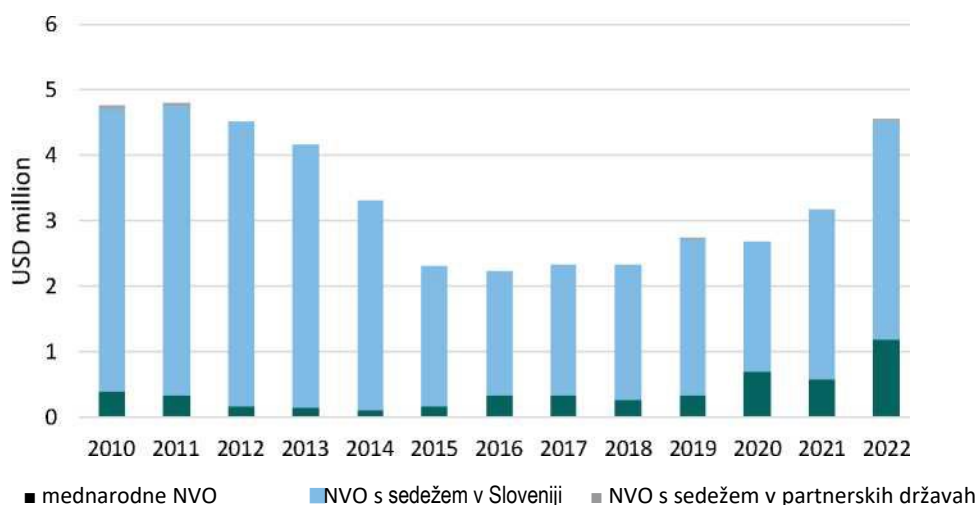
47. **Vladna koalicijska pogodba sicer nakazuje možnost ustanovitve agencije, vendar ni v srednjeročnem načrtu, kar je glede na institucionalno ureditev razvojnega sodelovanja Slovenije zaenkrat smiselno.** Nova agencija bi pomenila dodatno posredniško raven ali pa zahtevala zapleten postopek združevanja izvajalskih ustanov, med katerimi so tudi takšne, ki imajo stebrno oceno EU in so že uveljavljene. Obstoječa ureditev omogoča boljšo preglednost razvojnega sodelovanja, kar je ob dejstvu, da je bil direktorat ponovno ustanovljen šele pred kratkim, pomembno. Možnost ustanovitve agencije bi lahko preučili na daljši rok kot način za razvijanje in ohranjanje strokovnega znanja, ko bi se obseg URP povečal.

Z izboljšanjem partnerstev z NVO bi Slovenija lahko okrepila razvojno sodelovanje

48. **Leta 2023 je Slovenija posodobila smernice za sodelovanje z NVO na področju razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči, s čimer izkazuje svojo zavezanost, da bo spodbujala odprt dialog z NVO in jim zagotavljala finančno podporo** (Republika Slovenija, 2023^[32]). NVO so v smernicah prepoznani kot ključni partnerji pri izvajanju slovenskih projektov, opredeljen pa je tudi okvir za dialog med MZEZ in NVO. Smernice tudi potrjujejo ključno vlogo NVO pri ozaveščanju in prizadevanjih za globalno učenje ter pozitivno vlogo, ki jo imajo kot zagovorniki trajnostnega razvoja tako na ravni EU kot na nacionalni ravni.

49. **Slovenija ima možnost povečati delež dvostranskega URP za NVO, ki je trenutno več kot pol manjši od povprečja v članicah DAC.** Leta 2022 so NVO v obliki nenamenskih sredstev prejeli le 0,6 % bruto dvostranskega URP, za izvedbo projektov pa so prejeli 4,3 % namenskih sredstev. Ta delež je nižji od povprečja v članicah DAC, ki znaša 1,2 % za nenamenska sredstva in 10,4 % za namenska sredstva za NVO. Skupni obseg URP za NVO se je v letih 2021 in 2022 povečal, kot je razvidno na sliki 8, vendar ne skladno s skupnim povečanjem obsega URP, zaradi česar se je delež URP za NVO celo zmanjšal s 6,9 % v 2021 na 6,7 % v 2022⁵⁶ (OECD, 2024^[12]).

Slika 8 Dvostranski URP kot nenamenska in namenska sredstva za NVO, prikazan po mednarodnih NVO, NVO s sedežem v Sloveniji in NVO s sedežem v partnerskih državah, 2010–22

Vir: OECD (2024^[2]), "Creditor Reporting System: Aid activities", <https://doi.org/10.1787/data-00061-en>.

50. **Strateška partnerstva s humanitarnimi NVO krepijo humanitarno pomoč Slovenije in bi jih lahko razširili tudi na druge vrste NVO.** Strateški partnerstvi s Karitas Slovenija (2021–23) in z ICRC (2023–25) sta omogočila večjo prožnost pri odzivanju na izredne razmere in podprli razvoj zmogljivosti.⁵⁷ S širitvijo instituta strateškega partnerstva na NVO, ki se ukvarjajo z razvojem, ozaveščanjem in globalnim učenjem, bi se lahko znatno okrepila prizadevanja Slovenije na teh področjih. S tovrstnimi partnerstvi bi lahko spodbujali inovativnost v slovenskem razvojnem sodelovanju, ozaveščanju in prednostnih nalogah globalnega učenja, saj bi omogočali tesnejšo izmenjavo znanja med MZEZ in NVO ter skupno reševanje težav.

51. **Z vzpostavitvijo partnerstev z NVO kot samostojnimi akterji, ki bi bili upravičeni do nenamenskih sredstev, bi Slovenija lahko postopno izboljšala zmogljivosti in učinek NVO ter posledično širši sistem razvojnega sodelovanja.** Slovenija v osnovi NVO nudi projektno financiranje, le manjši delež nenamenskih sredstev je namenjen humanitarnim NVO prek instituta strateškega partnerstva.⁵⁸ Nekaterim NVO, ki delujejo na področju razvojnega sodelovanja, je Slovenija zagotovila poseben status društev v javnem interesu. Zaradi tega so upravičeni do manjših prispevkov, ki jih lahko državljani namenijo iz dela dohodnine, kar predstavlja dodatna sredstva za uresničevanje ciljev razvojne pomoči Slovenije. Žal pa NVO zaradi omejenih zmogljivosti ne zmorejo v celoti prispevati k uresničevanju teh ciljev, niti samostojno izvesti projekte. Nenamensko financiranje je najbolj učinkovita oblika pomoči pri razvojnem sodelovanju, saj so njegove prednosti predvidljivost, prožnost, trajnost, administrativna učinkovitost in, kar je najpomembneje, lastništvo in odgovornost (OECD, 2020^[33]). Z uvedbo nenamenskega financiranja bi v NVO lahko začeli načrtovati programe, ki temeljijo na potrebah in izhajajo iz prednostnih nalog, ki bi jih določili s partnerskimi državami. S tem bi lahko razvijali svoje zmogljivosti in zmogljivosti partnerjev ter se osredotočili na razvojne rezultate in odnose v skupnosti. Začetna naložba v skrbni pregled, ki bi bil potreben za sklepanje sporazumov o nenamenskem financiranju NVO, bi se srednjeročno in dolgoročno povrnila v obliki nižjih stroškov transakcij in večje učinkovitosti delovanja Slovenije in partnerjev v NVO na splošno. (OECD, 2023^[34]).

52. **Izboljšanje predvidljivosti in prožnosti pri financiranju bi NVO zagotovilo boljše rezultate.** Slovenija se z NVO prvenstveno povezuje pri izvajanju projektov na podlagi večletnih razpisov. Poleg tega zagotavlja sofinanciranje za projekte slovenskih NVO, ki so podprti s sredstvi EU, s čimer se krepí domet pobud NVO. Kljub temu bi lahko Slovenija poskrbela za boljše obveščanje NVO o razpisih, s čimer bi

povečali predvidljivost, omogočili NVO, da okrepijo načrtovanje in razporejanje sredstev, ter pritegnili bolj raznolike NVO k sodelovanju. NVO poročajo, da se celo pri manjših projektih soočajo z veliko obremenjenostjo zaradi poročil. Slovenija bi lahko preučila možnosti za povečanje prožnosti pri financiranju, da bi se lahko NVO prilagajali spreminjajočim se potrebam (OECD, 2021^[35]). Tako kot izvajalske ustanove tudi organizacije civilne družbe ne morejo prenašati neporabljenih sredstev v naslednje leto. Zaradi obveznega vračanja neporabljenih sredstev pride do zmanjšanja učinkovitosti in predvidljivosti, čeprav si MZEZ v praksi prizadeva za prožnost. Slovenija bi lahko tudi prilagodila pravila o izplačilih glede na tveganje, obseg in rezultate projektov ter sprostila omejitve o prenašanju sredstev v naslednje leto, s čimer bi lahko NVO dosegli boljše rezultate (OECD, 2020^[33]).

53. Slovenija je odkrila načine za povezovanje z lokalnimi NVO v partnerskih državah in z močnejšim sodelovanjem bi lahko dodatno povečala učinkovitost. Trenutno MZEZ neposredno ne sodeluje z lokalnimi NVO. Z njimi se poveže posredno, ko mednarodni ali slovenski NVO stopi v stik z lokalnim NVO ali pa prek nedavno ustanovljenega Razvojnega sklada, katerega sredstva dodeljujejo veleposlaništva.⁵⁹ Sodelovanje s slovenskimi ali mednarodnimi NVO lahko prinese posebno dodano vrednost, saj omogoča aktiviranje slovenskega znanja, krepitev zagovorništva in večjo javno podporo razvojnemu sodelovanju v Sloveniji. Vendar pa lahko to privede tudi do neučinkovitosti in omeji možnost iskanja najprimernejšega izvajalca. Poleg tega omejuje odgovornost MZEZ do končnega upravičenca in obratno, saj sta povezana zgolj prek posrednikov. Trenutna osredotočenost na slovenske in mednarodne NVO, ki so prisotni v Sloveniji, omejuje lokalno voden razvoj. Z neposrednim financiranjem in sodelovanjem z lokalnimi NVO v partnerskih državah bi lahko povečali učinkovitost in trajnost, še zlasti ob zaposlitvi lokalnih uslužbencev na veleposlaništvih v ključnih partnerskih državah, ki bi dodatno podprli prizadevanja v razvojnem sodelovanju. Ob zaposlitvi lokalnih uslužbencev (glej razdelek o kariernem načrtovanju na strani 24) bi lahko pozneje pilotno uvedli neposredno financiranje lokalnih NVO z dolgoletnimi lokalnimi partnerji.

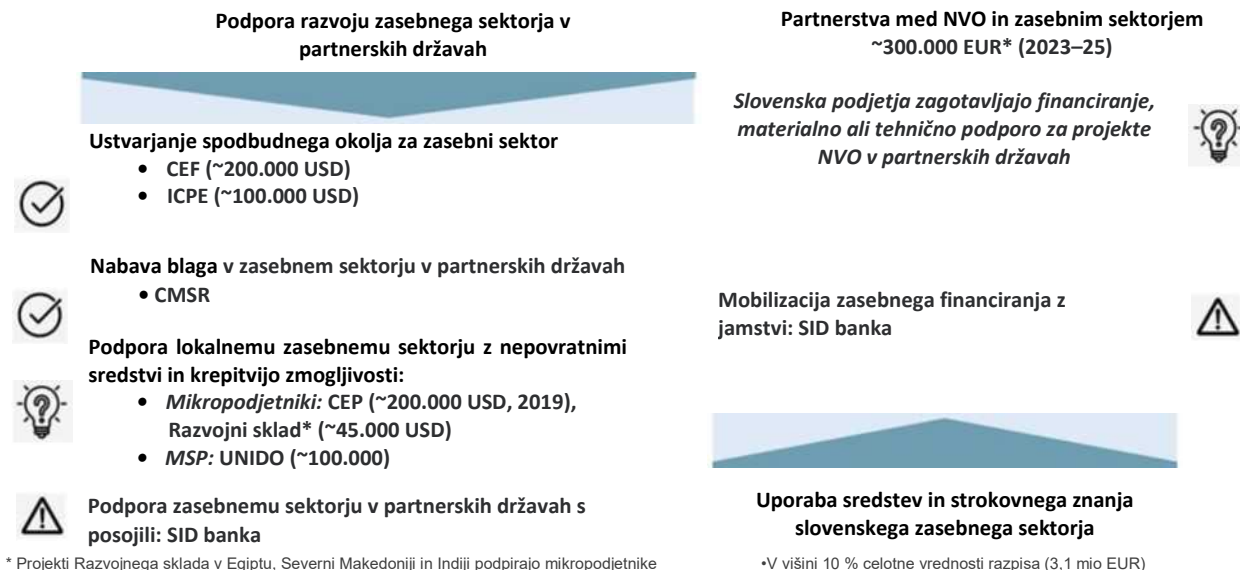
54. Dodatna posvetovanja in dialog z NVO na strateški ravni bi omogočili boljši izkoristek znanja NVO in okrepili ozaveščanje. Slovenija ima z NVO učinkovit dialog na operativni ravni. MZEZ se vsaj enkrat letno sreča s predstavniki Platforme SLOGA. NVO imajo za strateški dialog tudi svojega predstavnika v Strokovnem svetu RS za razvojno sodelovanje, vendar se ta svet od leta 2019 ni sestel. V smernicah za sodelovanje z NVO so predvidene možnosti za okrepitev dialoga, na primer s sistematičnimi zaprosili za prispevek NVO pred ključnimi mednarodnimi dogodki in podporo zastopanosti NVO v slovenskih delegacijah na pomembnih mednarodnih konferencah, vendar NVO že več let niso sodelovali na takšnih dogodkih. Posvetovanja z NVO so bila opravljena med pripravo strategije iz leta 2018 in smernic za vključevanje enakosti spolov iz leta 2023, rednega dialoga z NVO pa ni. Z rednim dialogom z NVO o strateških in političnih vprašanjih, kot je skladnost politik, bi lahko okrepili znanje MZEZ in rezultate v partnerskih državah.

S postopnim vključevanjem zasebnega sektorja lahko Slovenija na podlagi lastnih spoznanj in izkušenj drugih lažje doseže cilje razvojnega sodelovanja

55. Sodelovanje Slovenije z zasebnim sektorjem je po obsegu URP trenutno skromno, čeprav je doslej preizkusila različne načine sodelovanja za doseganje razvojnih ciljev. Strategija iz leta 2018 določa, da mora Slovenija uskladiti svoja prizadevanja z Akcijsko agendo iz Adis Abebe in za doseganje ciljev razvojnega sodelovanja sodelovati z zasebnim sektorjem. V strategiji iz leta 2018 je poudarjeno, da zasebni sektor ni več zgolj izvajalec (ponudnik blaga in storitev), temveč zagotavlja tudi strokovna znanja in vlaga lastna sredstva, ki lahko prispevajo k odpravi revščine. Slovenija sodeluje z zasebnim sektorjem prek različnih posrednikov, kot so njene izvajalske ustanove, večstranski partnerji, NVO in veleposlaništva. Čeprav so po obsegu majhni (približno 100.000 EUR/projekt), so nekateri projekti zelo inovativni, vključno s partnerstvi med NVO in zasebnim sektorjem, katerih cilj je izkoristiti sredstva in strokovno znanje slovenskih podjetij (slika 9).

Slika 9 Poenostavljen prikaz sodelovanja Slovenije z zasebnim sektorjem

Izplačila v letu 2022, razen kadar je navedeno drugače

Opomba: ICPE = Mednarodni center za promocijo podjetij. V sivo obarvanih poljih so navedeni obstoječi instrumenti, v svetlo modrih poljih pa novi instrumenti, ki jih Slovenija namerava uvesti. Kljukica pomeni, da se program dobro obnese. Vprašaj pomeni, da je potreben razmislek na podlagi pridobljenih izkušenj. Klicaj pomeni, da bi bilo smiselno opraviti skrbno oceno.

Vir: Povzeto po podatkih iz sistema OECD (2024 ^[12]), "Creditor Reporting System: Aid activities", <https://doi.org/10.1787/data-00061-en>.

56. **Slovenija prek CEF in ICPE prispeva k ustvarjanju spodbudnega okolja za zasebni sektor v partnerskih državah.** CEF se osredotoča na centralno bančništvo in upravljanje javnih financ na Zahodnem Balkanu, kar lahko posredno spodbudi razvoj zasebnega sektorja v partnerskih državah, in sicer z ustvarjanjem pogojev za razcvet podjetij. Slovenija podpira tudi ICPE, ki med drugim spodbuja trgovino na Zahodnem Balkanu, v Afriki, Aziji in Latinski Ameriki. V letu 2024 ICPE na primer organizira v Ljubljani dogodek, katerega namen je povečati neposredne tuje naložbe v Bosni in Hercegovini ter izvoz iz Bosne in Hercegovine na trg EU. S takšnimi povezovalnimi dogodki se ustvarjajo priložnosti za podjetja v partnerskih državah ter spodbuja ustvarjanje delovnih mest in rast.

57. **Slovenija zagotavlja priložnosti za zasebni sektor v partnerskih državah tudi v okviru lokalnih postopkov javnih naročil.** Večino javnih razpisov za področje infrastrukture vodijo partnerske države.⁶⁰ To je dobro in omogoča udeležbo lokalnim podjetjem. Lokalni postopki javnih naročil lahko podprejo lokalna podjetja in spodbudijo lokalno zaposlovanje. Zaradi razširjenosti korupcije na Zahodnem Balkanu,⁶¹ pa je treba posebno pozornost posvetiti obvladovanju korupcijskih tveganj (priloga B).

58. **Podpora lokalnim mikropodjetnikom ter malim in srednje velikim podjetjem je dobra, a razdrobljena.** Do leta 2019 je Slovenija podpirala podjetniške projekte prek CEP, zlasti v Bosni in Hercegovini, na Kosovu in Zahodnem Balkanu, in sicer na podlagi lastnih izkušenj s podporo mladim podjetnikom in zagonskim podjetjem. Slovenija podpira tudi mikropodjetnice prek Razvojnega sklada, katerega sredstva izplačujejo veleposlaništva.⁶² Žensko podjetništvo podpira tudi prek programov NVO, kot je Kulturno izobraževalno društvo PiNA, ki je izvajalo dejavnosti za spodbujanje družbeno odgovornega podjetništva žensk v Bosni in Hercegovini. Slovenija prek partnerstva z UNIDO spodbuja inovacije MSP, vendar so te dejavnosti razpršene po več državah – npr. inovacijski biotehnoški center na Kubi, inovacijski center za pametno proizvodnjo v Srbiji in globalna dobavna veriga za predelavo paradižnika v Egiptu. To partnerstvo je omejeno na slovenske ustanove, čeprav ta pristop morda ni vedno stroškovno

najučinkovitejši.⁶³ Z revizijo teh raznolikih pobud, ki jih izvajajo CEP, veleposlaništva, NVO in UNIDO, bi lahko ugotovili, ali so potrebni novi instrumenti. Še zlasti pa bi pri določitvi prednostnih projektov pomagala analiza dodane vrednosti in trajnosti teh pobud. Slovenija bi srednjeročno lahko razmislila o oblikovanju načel za sodelovanje z zasebnim sektorjem.

59. **Partnerstva med NVO in zasebnim sektorjem bi lahko bila še uspešnejša, če bi bila za NVO povsem neobvezna in privlačnejša.** MZEZ od leta 2018 spodbuja sodelovanje med zasebnim sektorjem in NVO, tako da pri javnih pozivih za NVO podpira udeležbo zasebnega sektorja v višini do največ 10 % celotne vrednosti projekta. S temi partnerstvi je Slovenija uspela mobilizirati sredstva in strokovno znanje zasebnega sektorja. Sodelovanje zasebnega sektorja teoretično sicer ni obvezno, vendar so partnerji iz zasebnega sektorja vključeni v prav vse izbrane projekte NVO iz zadnjega poziva za 2023–25. Če bi bila ta partnerstva povsem neobvezna, bi se v izbor uvrstili kakovostni projekti brez poslovnega partnerja. Poleg tega je za NVO iskanje ustreznega partnerja iz zasebnega sektorja in pridobivanje njegove podpore naporno in drago. MZEZ bi lahko ta postopek poenostavil z opredelitvijo podjetij, ki izpolnjujejo standarde odgovornega poslovnega ravnanja, so dejavna v partnerskih državah in so se pripravljena vključiti v razvojno sodelovanje. MZEZ bi lahko tudi ozavešal ta podjetja, da bi bila bolj pripravljena sodelovati in bi bilo iskanje partnerjev lažje.⁶⁴ Ob dejstvu, da je Zahodni Balkan za večino slovenskih podjetij privlačnejši od Podsaharske Afrike,⁶⁵ bi lahko MZEZ prilagodil želeni odstotek udeležbe zasebnega sektorja po geografskih regijah.⁶⁶ Na podlagi izkušenj, pridobljenih s tem inovativnim mehanizmom partnerstev med nevladnim in zasebnim sektorjem, ter s postopnim prilagajanjem bi lahko še povečali njegovo privlačnost in domet.

60. **Če bi v razvojno sodelovanje vključili Slovensko izvozno in razvojno banko (SID banka), bi lahko izkoristili njeno bogato strokovno znanje s področja naložb, vendar bi za to potrebovali jasna razvojna načela.** Nekatere članice DAC so vključile izvozne banke v razvojno sodelovanje⁶⁷ in tako pridobile koristi njihovega strokovnega znanja o naložbah. SID banka pa lahko postane razvojna finančna institucija (DFI), le če dobi razvojni mandat⁶⁸ in poskrbi za jasno ločnico med spodbujanjem izvoza in razvojnimi dejavnostmi, s čimer bi Slovenija lahko še naprej izpolnjevala svojo zavezo zagotavljanja nevezane pomoči. V skladu s statutom SID banke morajo vse naložbe vključevati vsaj 20-odstotni delež »slovenske komponente«. Če bi se SID banka preoblikovala v DFI, bi morala pridobiti tudi razvojno strokovno znanje, da bi financirani projekti prinašali dodano vrednost ter prispevali k zmanjševanju revščine in neenakosti. Poleg tega bi morala SID banka povečati svoje zmogljivosti za naložbe v partnerskih državah, saj je trenutno večina njenih naložb v Sloveniji⁶⁹ in v tujini nima pisarn. Odločitve o uvedbi novih instrumentov, kot so razvojna posojila ali jamstva, bi morala temeljiti na skrbni oceni ponudbe in povpraševanja. Drugi ponudniki v okviru razvojnega sodelovanja na primer že ponujajo jamstva in posojila za mikropodjetnike ter MSP na Zahodnem Balkanu, zato je usklajevanje z drugimi akterji tako pomembno.

61. **S spodbujanjem odgovornega poslovnega ravnanja med slovenskimi podjetji, ki delujejo v partnerskih državah, bi dosegli pozitivne razvojne učinke.** Številna slovenska podjetja poslujejo na Zahodnem Balkanu. Obseg neposrednih tujih naložb Slovenije v tej regiji, predvsem v bančništvo, zavarovalništvo in predelovalne dejavnosti, je leta 2022 znašal 3,2 milijarde EUR (Banka Slovenije, 2023^[36]). Za povečanje razvojnega učinka slovenskih podjetij, ki poslujejo v partnerskih državah, bi morali zagotoviti, da ta podjetja spoštujejo in spodbujajo visoke standarde odgovornega poslovnega ravnanja, zlasti na področju človekovih pravic, enakih možnosti, temeljnih pravic na delovnem mestu in varovanja okolja. Nacionalna kontaktna točka Slovenije za odgovorno poslovno ravnanje v zadnjih letih ni bila dejavna (OECD, 2022^[8]). Lahko bi jo okrepili, da bi spodbujala dobre prakse in širila razvojni učinek slovenskih podjetij v partnerskih državah. Slovenska podjetja lahko z dobrimi praksami pomagajo širiti standarde in prakse skrbnega pregleda poslovanja v partnerskih državah.

62. **S širjenjem partnerstev s slovenskimi podjetji na Zahodnem Balkanu bi lahko pomagali obvladovati beg možganov in spodbudili vračanje študentov iz tujine.** Številna slovenska podjetja v Severni Makedoniji imajo težave pri iskanju kvalificiranih kadrov s področij, kot sta računovodstvo in

informacijska tehnologija. Koristno bi bilo navezovanje stikov s študenti, ki so vključeni v program oprostitev šolnin. Slovenija bi lahko izkoristila pozitivna prizadevanja, kot je nedavna poslovna konferenca s slovensko-makedonskim poslovnim klubom v Ljubljani, in si zagotovila, da bi študenti v okviru programa oprostitve šolnin pridobili specifične veščine in znanja, ki jih na trgu dela na Zahodnem Balkanu primanjkuje.

63. **S preglednimi informacijami o možnostih izvajanja nakazil v tujino bi lahko znižali stroške nakazil in prispevali k izboljšanju življenjskih pogojev na Zahodnem Balkanu.** Nakazila iz tujine so pomemben vir dohodka za družine na Zahodnem Balkanu⁷⁰, vendar je izvajanje denarnih nakazil na Zahodni Balkan prek uradnih finančnih institucij povezano z visokimi stroški, pošiljanje gotovine pa ni varno. Leta 2021 je strošek transakcije za nakazila v Severno Makedonijo v povprečju znašal 7,41 % in za nakazila v Bosno in Hercegovino 7,27 %, medtem ko je strošek za nakazila v Gruzijo znašal le 1,1 %. V skladu z načrtom EU za rast iz leta 2023 naj bi se stroški čezmejnih plačil na Zahodnem Balkanu zmanjšali zaradi vključevanja v enotno območje plačil v evrih (Evropska komisija, 2023^[37]). Poleg tega bi lahko Slovenija migrantom olajšala dostop do informacij o izvajanju nakazil v tujino. Avstralska in novozelandska vlada sta na primer sodelovali pri oblikovanju spletnega mesta (www.sendmoneypacific.org), kjer so za migrante v obeh državah, ki nakazujejo denar na tihomorske otoke, zbrane informacije o vseh možnostih nakazil v tujino. Tovrstna spletna mesta ne zahtevajo večjega denarnega vložka, lahko pa pomembno vplivajo na trg denarnih nakazil, saj omogočajo boljše preglednost in konkurenčnost. Slovenija bi lahko zmanjšala transakcijske stroške tudi s povezovanjem s široko mrežo slovenskih finančnih institucij na Zahodnem Balkanu.

Priporočila

- Slovenija bi morala multilateralne prispevke nameniti ožjemu krogu partnerjev na podlagi prednostnih področij razvojnega sodelovanja (najmanj razvite države, varovanje okolja in enakost spolov) in poskrbeti za predvidljive prispevke.
- Slovenija bi se morala pomakniti k večletnemu financiranju in preiti na manjše število projektov večjega obsega s ključnimi multilateralnimi organizacijami in izvajalskimi ustanovami.
- MZEZ bi se moral pridružiti izbranim dodatnim strateškim partnerstvom za razvoj, ozaveščanje in globalno učenje ter podpreti zmogljivosti, stabilnost in učinek NVO.
- V Sloveniji bi morali okrepiti mehanizem partnerstev med NVO in zasebnim sektorjem, da bi bil privlačnejši za vse partnerje, ter analizirati dodano vrednost in trajnost obstoječih pobud zasebnega sektorja, ki jih izvajajo različni deležniki, da bi lahko sprejeli utemeljene odločitve o morebitnih novih instrumentih.

Priloga A. Napredek po priporočilih medsebojnega pregleda DAC 2017

Za celovito razvojno delovanje Slovenije

Priporočila medsebojnega pregleda 2017	Napredek
Okrepiti znotrajvladno koordinacijo na področju skladnosti	

Vizija in politike za razvojno sodelovanje

Priporočila medsebojnega pregleda 2017	

Obseg in razporejanje pomoči

Priporočila medsebojnega pregleda 2017	

Organiziranost in upravljanje

[illegible]

Priloga B. Napredek glede na pravne instrumente OECD v pristojnosti DAC

Priporočila Odbora za razvojno pomoč (DAC)

Priporočilo DAC o pogojih za dodeljevanje pomoči (1978) [[OECD/LEGAL/5006](#)]

64. Slovenija ves URP zagotavlja v obliki nepovratnih sredstev. Če bi dajala posojila, bi morala upoštevati Priporočilo DAC o pogojih za dodeljevanje pomoči.

Priporočilo DAC o nevezanem URP (2001) [[OECD/LEGAL/5015](#)]

65. Poročilo za leto 2022 prikazuje 99,6 % URP Slovenije, za katerega velja to priporočilo, kot nevezano, kar presega 92,6 % iz 2021. Vezana pomoč je bila dodeljena pretežno v obliki donacij cepiv proti covidu-19 ter manjših nepovratnih sredstev za organizacije civilne družbe, katerih obseg ne upravičuje mednarodnega razpisa. V okviru pomoči vlada–vladi partnerske države Slovenije večinoma poskrbijo za javno naročanje projektov skladno s svojo nacionalno zakonodajo in sistemom, razen ko Slovenija zagotavlja večino projektnega financiranja, kar je dobra praksa. Slovenija bi morala zagotoviti, da je pomoč *de jure* in *de facto* nevezana ter da so razpisni postopki pregledni. Poleg tega bi morala zagotoviti, da namenski prispevki za multilateralne organizacije niso vezani na slovenske ustanove.

Priporočilo DAC o izkoreninjanju spolnega izkoriščanja, zlorab in nadlegovanja (SIZN) pri razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči (2019) [[OECD/LEGAL/5020](#)]

66. V prvem stebru je treba za vse pogodbe Slovenije z izvajalskimi ustanovami zagotoviti skladnost z biltenom generalnega sekretarja OZN o posebnih ukrepih za zaščito pred spolnim izkoriščanjem in spolno zlorabo ter z ustrezno slovensko zakonodajo. S tem se zagotovi, da izvajalske ustanove sprejmejo ustrezne ukrepe za preprečevanje spolnega izkoriščanja in spolnih zlorab.

67. Kar zadeva četrti steber, je Slovenija razvila usposabljanje za izvajalske ustanove, med drugim na Centru za izobraževanje in usposabljanje za sodelovanje v mirovnih operacijah, da bi skupnosti naučile skrbeti za žrtve SIZN in preprečevale nove žrtve.

68. V zvezi s petim stebrom se Slovenija povezuje s podobno mislečimi državami v okviru Akcijskega načrta za enakost spolov III na področju evropske zakonodaje in zagotavljanja enakosti spolov v razvojnem sodelovanju. Sodeluje tudi v Mreži DAC za enakost spolov (GenderNet), vendar je njeno delovanje v delovni skupini za odpravo SIZN omejeno.

Priporočilo DAC o humanitarnem, razvojnem in mirovnem povezovanju (2019) [[OECD/LEGAL/5019](#)]

69. Slovenska strategija sledi načelom humanitarnega, razvojnega in mirovnega povezovanja, humanitarna pomoč pa temelji na zagotavljanju pomoči v izrednih razmerah, podpori po krizi, krepitvi zmogljivosti in preventivnih ukrepih.

70. Kar zadeva usklajevanje, Slovenija analizira razmere na terenu in potrebe po humanitarni pomoči na podlagi informacij svoje diplomatske mreže, EU ter izvajalskih ustanov in NVO. Tako lahko oblikuje tehtno analizo glavnih vzrokov konflikta. Slovenija v takih primerih tudi finančno podpira rezidenčnega koordinatorja OZN, s čimer krepi stroškovno učinkovitost usklajevanja znotraj humanitarnega, razvojnega in mirovnega sistema v partnerskih državah. Slovenija spodbuja sodelovanje med zaposlenimi za področje humanitarne pomoči in razvojnega sodelovanja v okviru sektorjev na Direktoratu MZEZ za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč.

71. Pri načrtovanju vključuje odzivanje na izredne razmere v okviru mehanizma EU na področju civilne zaščite. Slovenija prispeva h krepitvi miru in preprečevanju konfliktov, na primer z zagotavljanjem sredstev za mirovne operacije OZN (Kosovo, Libanon, Sirija). Slovenija se je specializirala za mirovni URP, in sicer za razminiranje v sodelovanju z ITF Ustanovo za krepitev človekove varnosti. Zagotavlja tudi dvostransko humanitarno pomoč skozi strateško partnerstvo z ICRC in izbranim NVO (v obdobju 2021–23 Karitas Slovenija). V svojih projektih poudarja enakost spolov in zahteva, da vsi predlogi projektov obvezno vključujejo vidik enakosti spolov. Agenda za ženske, mir in varnost je med prednostnimi področji Slovenije v času nestalnega članstva v Varnostnem svetu OZN v obdobju 2024–25.

72. Kar zadeva financiranje, Slovenija zagotavlja nenamenska ali mehka namenska sredstva za mednarodne organizacije, ki se ukvarjajo z odzivanjem na krize. S strateškimi partnerstvi zagotavlja večletno financiranje za ICRC, Svetovni program za hrano in druge mednarodne organizacije ter izbran partnerski NVO. Toda zaradi skromnih rezervnih sredstev na ravni MZEZ se težje hitro odziva na krize.

Priporočilo DAC o vključevanju civilne družbe v razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč (2021) [OECD/LEGAL/5021]

73. Na področju spoštovanja, zaščite in spodbujanja civilne družbe (prvi steber) slovenske prednostne naloge vključujejo podporo načelom pravne države in demokracije, zlasti na Zahodnem Balkanu (Republika Slovenija, 2018^[10]). Toda smernice za sodelovanje z NVO se ne ukvarjajo posebej s civilnim prostorom (Republika Slovenija, 2023^[32]) in tudi trenutni projekti se ne osredotočajo izrecno na zagotavljanje civilnega prostora, kot izhaja iz Priporočila DAC o vključevanju civilne družbe. S sodelovanjem v vadbni skupini DAC za civilno družbo bi se lahko Slovenija od drugih članic DAC učila strategij in orodij za spodbujanje civilnega prostora, med drugim glede vključevanja in usklajevanja s partnerskimi NVO v zvezi s civilnim prostorom, da spozna njihove izkušnje in izzive v partnerskih državah.

74. V zvezi s podporo in vključevanjem civilne družbe (drugi steber) so za Slovenijo NVO pomembni izvajalci pri razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči. Nedavno posodobljene smernice za vključevanje NVO iz leta 2023 zagotavljajo okvir sodelovanja z NVO kot izvajalci projektov in določajo podlago za dialog z NVO (Republika Slovenija, 2023^[32]). Smernice urejajo tudi institut strateškega partnerstva, ki predstavlja pristop okrepljenega sodelovanja v partnerstvu z izbranim humanitarnim NVO. Delež skupnega dvostranskega URP Slovenije za in prek NVO se je v 2022 zmanjšal na 6,7 % v primerjavi s 6,9 % v 2021, tudi po prilagoditvah zaradi izrednega odpisa dolga Angoli leta 2022 (OECD, 2024^[12]). Ta delež je bil nižji od povprečja držav OECD DAC, ki je leta 2022 znašal 11,6 %. Slovenija zaenkrat NVO zagotavlja le minimalna nenamenska sredstva, večinoma manjše vsote prek instituta strateškega partnerstva za humanitarne pomoči. Na rednih razpisih za prijavo projektov ne zagotavlja neposredne finančne podpore NVO, ki nimajo sedeža v Sloveniji. Za izvedbo projektov v partnerskih državah morajo slovenski NVO skleniti partnerstva z lokalnimi ustanovami in organizacijami.

75. Kar zadeva spodbude za povečanje učinkovitosti organizacij civilne družbe, preglednosti in odgovornosti (tretji steber), Slovenija pri vseh projektih NVO zahteva analizo upoštevanja enakosti spolov in/ali človekovih pravic. Slovenija spodbuja usklajevanje in dialog med MZEZ in krovno organizacijo slovenskih NVO Platformo SLOGA ter dialog med njenimi člani. V okviru nenamske podpore NVO Slovenija zagotavlja zgolj skromna nenamenska sredstva prek instituta strateškega partnerstva. Z nenamskim financiranjem bi lažje okrepili zmogljivosti NVO in odpravili njihove pomanjkljivosti.

Priporočila Sveta

Priporočilo OECD o skladnost politik za trajnostni razvoj (2010) [[OECD/LEGAL/0381](#)]

76. Slovenija se je zavezala načelu skladnosti politik za trajnostni razvoj v resoluciji iz leta 2017 in strategiji iz leta 2018. Strategija iz leta 2018 zagotavlja vzpostavitev kontaktnih točk na ministrstvih za spremljanje razvoja internih politik in poročanje o morebitnem razhajanju med politikami razvojnega sodelovanja in drugimi politikami. Kontaktne točke na ministrstvih so bile imenovane, vendar se v obliki medresorske skupine niso sestajale vse od izbruha covid-19. MZEZ je sofinanciral projekt Platforme SLOGA, ki je postavila spletno stran (<https://www.skladnost-politik.si/>) za ozaveščanje o pomenu skladnosti politik. Konec leta 2023 sta MZEZ in Javna agencija za raziskovalno dejavnost naročila Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani pregled skladnosti politik za trajnostni razvoj. Za zagotovitev skladnosti bo ključno, da se na podlagi študije izberejo glavne teme in imenujejo kontaktne točke na posameznih ministrstvih.

Priporočilo Sveta OECD za akterje razvojnega sodelovanja o obvladovanju korupcijskega tveganja (2016) [[OECD/LEGAL/0431](#)]

77. Direktorat za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč na MZEZ zaenkrat nima posebnega kodeksa o preprečevanju korupcije, čeprav je MZEZ zaposlenim zagotovil usposabljanje o boju proti korupciji. Slovenija ima kontaktno točko v Službi za pravne zadeve in javna naročila na MZEZ, na katero se lahko obrnejo zaposleni na direktoratu v primeru vprašanj ali sumov glede morebitnih primerov korupcije ali konflikta interesov.

78. Nadzor nad sredstvi URP se izvaja na treh različnih ravneh: na ravni projektnega vodje MZEZ, na ravni finančne službe MZEZ in na ravni Ministrstva za finance. Tudi Računsko sodišče lahko izvede revizijo. Rezultati revizij so predstavljeni vodstvu MZEZ in izvajalcem projekta. V sporazumih o sofinanciranju projektov je tudi določba o upravičeni porabi sredstev. Če so zaznane nepravilnosti, zahtevkov za kritje stroškov ni mogoče plačati ali pa je treba sredstva vrniti. Ob večjih nepravilnostih se lahko MZEZ odloči za odstop od sporazuma o sofinanciranju.

79. Možnost za napredek obstaja pri nadaljnjem razvoju orodij za obvladovanje tveganja, še zlasti z izvedbo skrbnega pregleda pred sklenitvijo sporazumov o URP in preučitvijo prijaviteljevih sistemov za obvladovanje tveganj ter s krepitvijo mehanizmov poročanja. Zelo nizke ravni zaznane korupcije ali nepravilnosti opozarjajo tudi na možnost izboljšav, na primer s prepoznavanjem morebitnih odvrtačalnih dejavnikov za naznanitev korupcije. Izkušnje iz drugih držav donatoric kažejo, da zelo pogosto obstaja povezava med nizko stopnjo naznanitev korupcije, nizko stopnjo nepravilnosti in omejeno učinkovitostjo sistemov za obvladovanje tveganj. Priporočilo poziva k dejavni in sistematični presoji in obvladovanju korupcijskih tveganj, zlasti z vzpostavitvijo baze dokazov za obvladovanje korupcijskih tveganj. Presoja tveganj, ki presega zgolj fiduciarno razsežnost (npr. informacijsko tveganje, tveganje izgube ugleda ali načelo neškodovanja), bi lahko dodatno pripomogla h krepitvi integritete URP Slovenija.

Priporočilo Sveta o okoljski presoji projektov in programov razvojnega sodelovanja (2020) [[OECD/LEGAL/0458](#)]

80. Nihče od zaposlenih na ministrstvu ni zadolžen zgolj za okoljska vprašanja v projektih razvojnega sodelovanja. Poleg tega ni dovolj usmeritev, s katerimi bi zagotovili, da se pri pripravi projektov upoštevajo okoljski vidiki in da bi to sistematično spremljali. Slovenija je začela razvijati smernice za vključevanje varovanja okolja v razvojno pomoč, vendar še niso dokončane. Lahko bi bolje izkoristila sekretariat DAC in statistične mehanizme medsebojnega pregleda, da bi izboljšala preverjanje in uporabo označevalcev iz Ria.

Izjava OECD DAC o novem pristopu za usklajevanje razvojnega sodelovanja s cilji Pariškega sporazuma o podnebnih spremembah (2021)[\[OECD/LEGAL/0466\]](#)

81. Resolucija iz leta 2017 opredeljuje »boj proti podnebnim spremembam, s poudarkom na trajnostnem gospodarjenju z naravnimi in energetskimi viri,« kot eno od dveh prednostnih vsebinskih področij (Državni zbor RS, 2017 ^[9]). Varovanje okolja je tudi ena od presečnih tem. Prepovedano je s projekti in programi prispevati k povečevanju rabe fosilnih goriv. Strategija iz leta 2018 določa, da se 35 % programske pomoči nameni za okoljske ukrepe do leta 2022 ter 40 % za podnebne ukrepe do leta 2030. Cilj je bil doseči 50 % programske pomoči za varovanje okolja do leta 2022 in 60 % do leta 2023. Slovenija je daleč od teh ciljev, čeprav je vse bolj dejavna v globalnih okoljskih pobudah. Je članica Zelene skupine v okviru OZN, ki je na generalni skupščini OZN 2020 objavila poziv k boju proti podnebnim spremembam. Slovenija prispeva tudi k multilateralnim organizacijam, ki si prizadevajo za doseganje okoljskih ciljev, kot so Svetovni sklad za okolje, Zeleni podnebni sklad, Posebni sklad za podnebne spremembe in Sklad za prilagajanje. Slovenija razvija smernice za vključevanje varovanja okolja, ki bi lahko zajemale tudi aktivnosti razvojnega sodelovanja, s čimer bi prispevali h globalnim ciljem na področju podnebja in biotske raznovrstnosti, na primer z uvedbo kontrolnega seznama, da se zagotovi uresničevanje vseh teh ciljev in prepreči vsakršna škoda za okolje.

Priloga C. Organizacije, ki so sodelovale v medsebojnem pregledu

Organisations consulted in Slovenia

Public authorities

1. Ministry of Foreign and European Affairs (MFEA)
2. Ministry of Finance
3. Ministry of the Economy, Tourism and Sport
4. Ministry of the Environment, Climate and Energy
5. Ministry of Higher Education, Science and Innovation
6. National Assembly
7. SID banka

Implementing institutions, CSOs and private sector partners

8. Center of Excellence in Finance (CEF)
9. Center for European Perspective (CEP)
10. Centre for International Cooperation and Development (CMSR)
11. ITF Enhancing Human Security (ITF)
12. Association for Culture and Education, PiNa
13. Institute Circle
14. SLOGA
15. Karitas Slovenia
16. Forum for Equitable Development
17. Geocodis
18. Limnos
19. Nova Ljubljanska Banka

Organisations consulted in North Macedonia

Authorities in North Macedonia

1. National IPA Coordinator (NIPAC) office, Secretariat for European Affairs.
2. Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy
3. Ministry of Education and Science
4. Budget and Funds Department of the Ministry of Finance

5. Emigration Agency of North Macedonia
6. Institute of Agriculture
7. Municipality of Dojran
8. Municipality of Probistip
9. Economic Chamber of North Macedonia

Slovenian authorities and development co-operation providers

1. Delegation of the European Union
2. Embassy of Slovenia in Skopje
3. Embassy of France in Skopje
4. Embassy of Japan in Skopje
5. United Nations
6. World Bank

CSOs and private sector partners

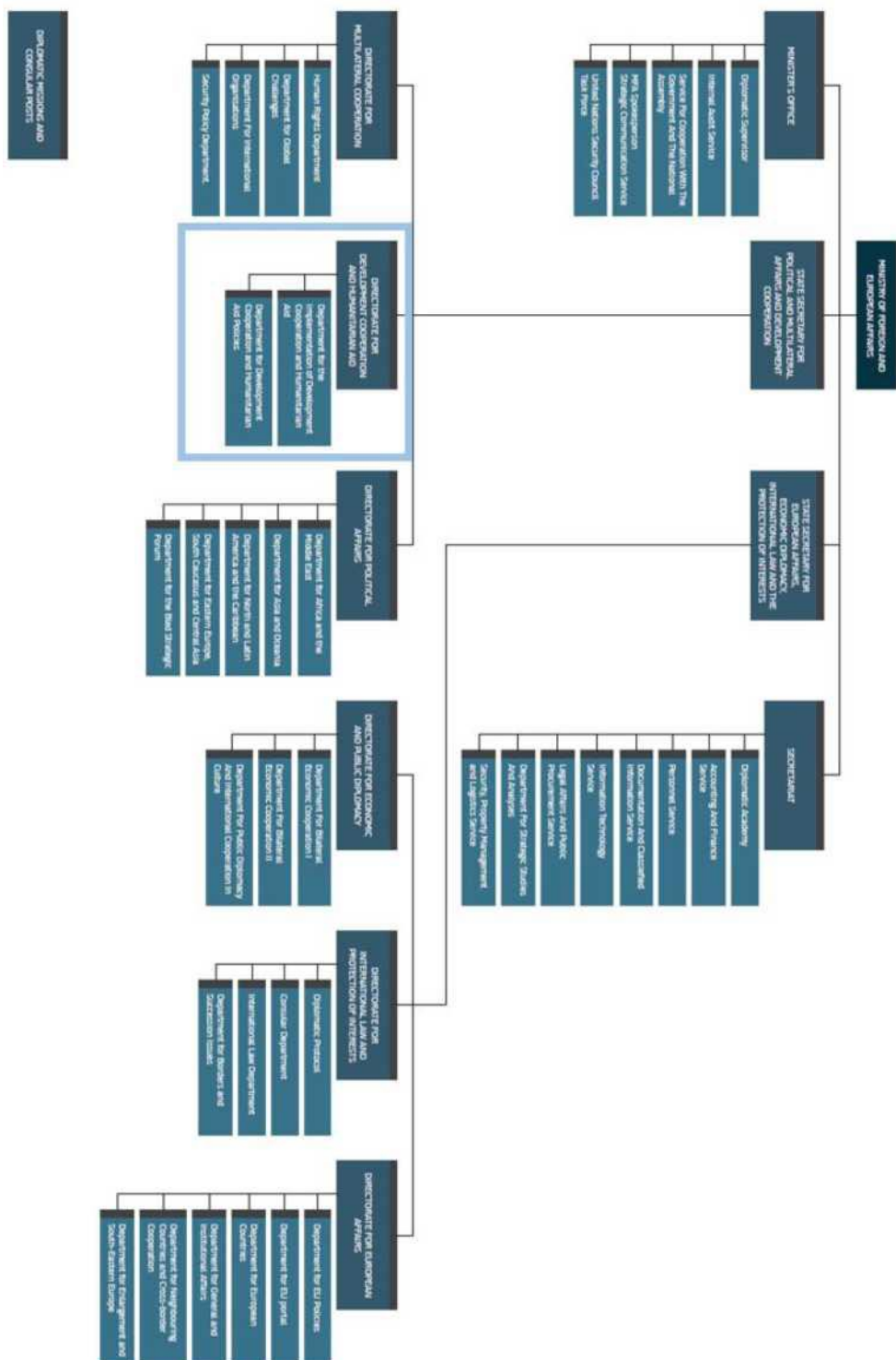
1. ADRA Macedonia
2. Caritas North Macedonia
3. Dobredojde Macedonia Welcome Centre
4. FARMAHEM
5. Hydrosystem Zletovica
6. Institute of Communication Studies
7. Iskra
8. Nova Ljubljanska Bank (NLB)
9. Triglav
10. ZIP Institute

Organisations consulted remotely

Multilateral institutions

11. European Union Directorate-General for International Partnerships (DG INTPA)
12. International Center for Promotion of Enterprises (ICPE)
13. International Committee of the Red Cross (ICRC)
14. Global Education Network Europe (GENE)
15. United Nations Industrial Development Organization (UNIDO)
16. United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA)
17. World Bank
18. World Food Programme (WFP)

Annex D. MFEA organisational chart

References

- Banka Slovenije (2023), *Direct Investments 2022*, <https://www.bsi.si/files/publication-files/direct-investment-2022-final.pdf>. [36]
- Center of Excellence in Finance (2023), *2022 Annual Report*, [https://www.cef-see.org/assets/files/CEF Annual Report 2022 web spread.pdf](https://www.cef-see.org/assets/files/CEF%20Annual%20Report%2022%20web%20spread.pdf). [31]
- Economist Intelligence Unit (2023), *EUI One-click report: Slovenia*, <https://viewpoint.eiu.com/analysis/geography/XG/SI/reports/one-click-report>. [1]
- European Commission (2023), *Annual Activity Report 2022: DG for International Partnerships*, https://commission.europa.eu/publications/annual-activity-report-2022-international-partnerships_en. [28]
- European Commission (2023), *Commission Opinion of 21.11.2023 on the Draft Budgetary Plan* [6] of Slovenia, https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-11/c_2023_9519_si_en_en.pdf.
- European Commission (2023), *New Growth Plan for the Western Balkans*, https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/COM_2023_691_New%20Growth%20Plan%20Western%20Balkans.pdf. [37]
- European Commission (2023), *Overview - Instrument for Pre-accession Assistance (webpage)*, https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/overview-instrument-pre-accession-assistance_en. [29]
- European Commission (2022), *Special Eurobarometer 521: EU Citizens and Development Cooperation: Slovenia*, <https://europa.eu/eurobarometer/api/deliverable/download/file?deliverableId=82333>. [22]
- Global Education Network Europe (2022), *GE2050: European Declaration on Global Education* [24] to 2050, <https://www.gene.eu/ge2050-congress>.
- ITF Enhancing Human Security (2023), *Annual Report 2022*, https://www.itf.si/upload/publications/itf_ar_2022.pdf?v=2. [30]
- OECD (2024), "Creditor Reporting System: Aid activities", *OECD International Development Statistics (database)*, <https://doi.org/10.1787/data-00061-en> (accessed on 29 March 2024). [12]
- OECD (2023), *Development Co-operation Profiles*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/2dcf1367-en>. [26]
- OECD (2023), *Economic Outlook Note - Slovenia*, <https://www.oecd.org/economy/slovenia-economic-snapshot/>. [4]
- OECD (2023), *Funding Civil Society in Partner Countries: Toolkit for Implementing the DAC Recommendation on Enabling Civil Society in Development Co-operation and Humanitarian Assistance*, Best Practices in Development Co-operation, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9ea40a9c-en>. [34]
- OECD (2023), "In Practice: The Czech Republic uses evaluations to strengthen scholarships and deepen partnerships with universities", *Development Co-operation TIPs: Tools Insights Practices*, <https://www.oecd.org/development-cooperation-learning/practices/the-czech-republic-uses-evaluations-to-strengthen-scholarships-and-deepen-partnerships-with-universities-19ccc842/>. [20]
- OECD (2023), "Peace and official development assistance", OECD Publishing, Paris, [14] <https://www.oecd.org/dac/peace-official-development-assistance.pdf>.
- OECD (2022), *International Migration Outlook 2022*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/30fe16d2-en>. [19]
- OECD (2022), *OECD Economic Surveys: Slovenia 2022*, OECD Publishing, Paris, [8]

- <https://doi.org/10.1787/d63f5a2f-en>.
 OECD (2021), *DAC Recommendation on Enabling Civil Society in Development Co-operation and Humanitarian Assistance*, <https://legalinstruments.oecd.org/api/print?id=666&lang=en>. [35]
- OECD (2021), *Global Education, Raising Awareness and Public Support*, Development Co-operation Fundamentals, OECD Publishing, Paris, <https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=10991099390-8q6nvd272p&title=Global-education%2C-raising-awareness-and-public-support>. [23]
- OECD (2021), *Mainstreaming Environment*, Development Co-operation Fundamentals, OECD Publishing, Paris, <https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=10991099369-pdwc3pxufm&title=Mainstreaming-environment>. [18]
- OECD (2021), *Multi-dimensional Review of the Western Balkans*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/4d5cbc2a-en>. [25]
- OECD (2021), *People and Skills*, Development Co-operation Fundamentals, OECD Publishing, Paris, <https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=10991099375-k4lg16xg9j&title=People-and-skills>. [27]
- OECD (2020), *Development Assistance Committee Members and Civil Society*, The Development Dimension, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/51eb6df1-en>. [33]
- OECD (2017), *OECD Development Co-operation Peer Reviews: Slovenia 2017*, OECD Development Co-operation Peer Reviews, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264279308-en>. [21]
- OECD Development Centre (2023), *OECD Development Pathways*, OECD Publishing, Paris/International Labour Organization, Geneva, <https://doi.org/10.1787/23087358>. [38]
- Patterson, S. (2023), "Afghanistan's national program to clear landmines delivered broad-based impacts", *AidData blog*, <https://www.aiddata.org/blog/afghanistans-national-program-to-clear-landmines-delivered-broad-based-impacts-study-finds#:~:text=%E2%80%9CLandmine%20clearance%20in%20Afghanistan%20had,levels%20of%20conflict%20in%20areas.%E2%80%9D>. [15]
- Republic of Slovenia (2024), *Projects: MLA (Mutual Legal Assistance and Extradition) Initiative* (webpage), <https://www.gov.si/en/registries/projects/mla-initiative/ffe52197>. [13]
- Republic of Slovenia (2023), *Guidelines for Cooperation with NGOs in the Field of International Development Cooperation and Humanitarian Aid*, Ministry of Foreign and European Affairs, Ljubljana, <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZEZ/Dokumenti/multilateral/razvojno-sodelovanje/Smernice-za-sodelovanje-z-nevladnimi-organizacijami-na-podrocju-mednarodnega-razvojnega-sodelovanja-in-humanitarne-pomoci.pdf> (in Slovene). [32]
- Republic of Slovenia (2023), *Guidelines for the Mainstreaming of Gender Equality in Development Cooperation and Humanitarian Aid of the Republic of Slovenia*, Ministry of Foreign and European Affairs, Ljubljana, <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZEZ/Dokumenti/stiki-z-javnostmi/Guidelines-for-the-Mainstreaming-of-Gender-Equality-in-Development-Cooperation-and-Humanitarian-Aid-of-the-Republic-of-Slovenia.pdf>. [17]
- Republic of Slovenia (2023), "Minister Fajon presents feminist foreign policy as a modern, future-oriented policy", <https://www.gov.si/en/news/2023-03-08-minister-fajon-presents-feminist-foreign-policy-as-a-modern-future-oriented-policy/>. [16]
- Republic of Slovenia (2023), *Peer Review Self-Assessment of the Republic of Slovenia* (24 November 2023). [11]
- Republic of Slovenia (2023), *Projects: Slovenia's candidature for UN Security Council*. [2]

- membership in the 2024-2025 period (webpage), <https://www.gov.si/en/registries/projects/slovenias-candidature-for-un-security-council-membership-in-the-20242025-period/>.
 Republic of Slovenia (2023), *Stability Programme 2023*,
https://commission.europa.eu/system/files/2023-05/PS2023_EN.pdf. [7]
- Republic of Slovenia (2018), *Development Cooperation and Humanitarian Aid Strategy of the [10] Republic of Slovenia Until 2030*, Ministry of Foreign and European Affairs, Ljubljana,
<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/razvojno-sodelovanje/Development-Cooperation-and-Humanitarian-Aid-Strategy-of-the-Republic-of-Slovenia.pdf>.
- Republic of Slovenia (2015), *Slovenia - Safe, Successful, Globally Respected: The Foreign Policy of the Republic of Slovenia*, Ministry of Foreign and European Affairs, Ljubljana,
https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/strateski-in-programski-dokumenti/strategija_ZP_ang.pdf. [3]
- Slovenia National Assembly (2017), "No. 002-01/17-11", in *Resolution on Development Cooperation and Humanitarian Assistance of the Republic of Slovenia*,
<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/razvojno-sodelovanje/Resolution-on-development-cooperation-and-humanitarian-assistance-of-the-Republic-of-Slovenia.pdf>. [9]
- World Bank (2024), *GDP growth (annual %) - Slovenia (database)*,
<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=SI>. [5]

Opombe

- ¹ Državni zbor je leta 2018 sprejel Zakon o mednarodnem razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči Republike Slovenije, ki opredeljuje vlogo okvirnega programa za načrtovanje sredstev URP. Med izvajalce razvojnega sodelovanja uvršča tudi zasebni sektor, uvaja institut strateškega partnerstva za NVO in omogoča možnost predplačil za izvajalce projektov razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči. Uredba o izvajanju mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči, ki je bila sprejeta leta 2018, vsebuje podrobnejše opredelitve določb iz zakona, med drugim na primer merila za financiranje razvojnih dejavnosti.
- ² Države Zahodnega Balkana so Albanija, Bosna in Hercegovina, Kosovo, Črna gora, Severna Makedonija in Srbija.
- ³ Države evropskega sosledstva so Alžirija, Armenija, Azerbajdžan, Belorusija, Egipt, Gruzija, Izrael, Jordanija, Kirgizija, Libanon, Libija, Republika Moldavija, Maroko, Sirska arabska republika, Tunizija, Ukrajina ter Zahodni breg in Gaza.
- ⁴ Drugi cilji strategije so do leta 2030 povečati delež programske pomoči za programske države na 40 % in za Zahodni Balkan na 60–70 % ter Slovenijo uvrstiti med prvih pet donatoric v vsaj treh državah do leta 2030.
- ⁵ Ta prednostna vsebina prispeva k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja 8 in 16.

- ⁶ Ta prednostna vsebina prispeva k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja 12 in 13.
- ⁷ Strategija tudi predvideva, da se delež programske pomoči za Zahodni Balkan do leta 2019 dvigne na 70 %, delež za prednostne vsebine pa na 75 % do leta 2022.
- ⁸ Številka predstavlja bruto dvostranski URP, dodeljen po državah ali regijah, brez odpisa dolga Angoli. Slovenija je leta 2022 odpisala del dolga Angoli in ga prikazala kot URP, ker pa je ta odpis dolga po obsegu zelo velik (19 milijonov USD), ga večina številčnih vrednosti za leto 2022 v tem poročilu ne vključuje.
- ⁹ Slovenija je po Ginijevem količniku geografske razpršenosti URP (0,34 v letu 2021) na zadnjem mestu med članicami DAC.
- ¹⁰ Stroški za študente predstavljajo večino teh tokov URP.
- ¹¹ Več veleposlaništev pokriva partnerske države nerezidenčno.
- ¹² Zaradi omejenega števila veleposlaništev v partnerskih državah so tri od sedmih veleposlaništev, ki so v letu 2023 prejela sredstva iz Razvojnega sklada, v državah, ki niso v geografskih prednostnih območjih Slovenije (Brazilija, Ljudska republika Kitajska in Indija).
- ¹³ To so Armenija, Egipt, Gruzija, Jordanija, Kirgizija, Libanon, Moldavija, Sirija, Tunizija, Ukrajina ter Zahodni breg in Gaza.
- ¹⁴ To so Srednjeafriška republika, Komori, Demokratična republika Kongo, Etiopija, Gambija, Gvineja Bissau, Lesoto, Madagaskar, Malavi, Mozambik, Ruanda, Somalija, Južni Sudan, Sudan, Tanzanija, Uganda in Jemen.
- ¹⁵ Vrednost bruto dvostranskega URP ne vključuje odpisa dolga Angoli.
- ¹⁶ Cilj OZN je 0,15–0,20 % BND države za URP najmanj razvitim državam.
- ¹⁷ Slovenija je zelo dejavna v vodni diplomaciji. Je članica Modre skupine, ki spodbuja pravico do pitne vode v mednarodnih forumih, predvsem v okviru Sveta OZN za človekove pravice. Je tudi so-ustanoviteljica in predsedujoča Skupini za vodo in mir v Ženevi, pobudnica oblikovanja mandata posebnega odposlanca OZN za vodo ter članica Koalicije za čezmejno vodno sodelovanje in zagovornica Unescove pobude za pospeševanje enakosti spolov na področju vode v programu WWAP.
- ¹⁸ V sistemu poročanja OECD se denimo zmanjšanje tveganja nesreč vodi ločeno od humanitarne pomoči.
- ¹⁹ Slovenija se je na primer zavezala, da se bo kot nestalna članica Varnostnega sveta OZN v času svojega mandata zavzemala za enakost spolov. Dejavna je tudi pri spodbujanju pravic žensk ter v okviru Agende o ženskah, miru in varnosti kot članica koalicije za enakost spolov na področju voda. Med predsedovanjem Svetu EU si je prizadevala tudi za vključitev povezave med vodo in enakostjo spolov v sklepe Sveta EU.
- ²⁰ To zmanjšanje je predvsem posledica vpliva donacij cepiv proti covidu-19. Cilj strategije Slovenije iz leta 2018 je, da vsaj 85 % njenih projektov razvojnega sodelovanja do leta 2030 kot glavni ali pomemben cilj vključuje enakost spolov. Strategija je objavljena na:
<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/razvojno-sodelovanje/Development-Cooperation-and-Humanitarian-Aid-Strategy-of-the-Republic-of-Slovenia.pdf>.
- ²¹ Poleg Slovenije so članice Zelene skupine OZN še Zelenoortski otoki, Kostarika, Islandija, Singapur in

Združeni arabski emirati. Zelena skupina je s [skupno izjavo](#) na splošni razpravi Generalne skupščine OZN leta 2020 pozvala k ukrepom v boju proti podnebnim spremembam.

²² Ključni prispevki multilateralnim organizacijam za področje okolja vključujejo podporo Globalnemu okoljskemu skladu, Zelenemu podnebnemu skladu, Posebnemu skladu za podnebne spremembe in Prilagoditvenemu skladu.

²³ V skladu s strategijo namerava Slovenija do leta 2030 nameniti 60 % razpoložljive pomoči za okoljsko naravnane projekte in 40 % za podnebne ukrepe. Več na povezavi: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/razvojno-sodelovanje/Development-Cooperation-and-Humanitarian-Aid-Strategy-of-the-Republic-of-Slovenia.pdf>.

²⁴ Slovenija ima v MZEZ posebno odposlanko za vodno diplomacijo in posebno odposlanko za podnebno diplomacijo, v direktoratu pa ni nobenega zaposlenega posebej za ti dve področji.

²⁵ Smernice bodo predvidoma pripravljene do junija 2024.

²⁶ Ta številka ne vključuje stroškov za begunce in odpisa dolga.

²⁷ Na sliki 3 »druge agencije«.

²⁸ Na sliki 3 »druge agencije«.

²⁹ Okvirni program 2016–19 je vseboval okvirni štiriletni načrt predvidenih odhodkov, ki je vključeval odobrena sredstva za URP za dve leti in dvoletno projekcijo, ki je temeljila na minimalni ravni pomoči, ki bi jo Slovenija lahko zagotovila partnerskim državam.

³⁰ Stalna koordinacijska skupina naj bi se sestala vsaj enkrat letno na ravni članic in dvakrat letno na ravni namestnikov.

³¹ V tem obdobju je medvladno usklajevanje potekalo občasno.

³² Podatek se nanaša na dvostranski URP v letu 2022 brez odpisa dolga in stroškov za begunce.

³³ Petletna stopnja zadržanja tujih študentov v Sloveniji znaša približno 15 %, kar je pod povprečjem DAC in kaže, da se ti študenti morda selijo v druge države.

³⁴ Pri dokazovanju vključenosti je treba upoštevati dejavnike, kot so vloga organov URP (centralnih, državnih ali lokalnih) pri opredelitvi področij in ravni izobraževanja; potrebe zadevnih držav v razvoju po točno določenih kvalifikacijah; število in izbor kategorij študentov ali pripravnikov, ki naj bi jih pripeljali v državo gostiteljico; obseg, v katerem se študij lahko prilagodi potrebam študentov iz držav v razvoju; dialog z državami v razvoju za uskladitev ponudbe mest v izobraževalnem sistemu donatorice z zahtevami posamezne države; posebni ukrepi za preprečevanje bega možganov in podpora pri reintegraciji študentov v njihovo matično državo.

³⁵ MZEZ spodbuja tudi udeležbo poslancev na vsakoletnem dogodku Slovenski razvojni dnevi, da bi okrepila njihovo ozaveščenost o razvojnem programu Slovenije.

³⁶ Skoraj devet od desetih anketirancev (89 %) v Sloveniji se je strinjalo, da so za zmanjšanje revščine po svetu pomembna partnerstva z državami zunaj EU, kar je enako povprečju EU. A le nekaj več kot sedem

od desetih anketirancev (71 %) se je strinjalo, da bi moralo biti odpravljanje revščine v partnerskih državah ena od glavnih prednostnih nalog EU, kar je nižje od povprečja EU, ki znaša 80 %. V Sloveniji se je tudi manj anketirancev (52 % v primerjavi s povprečjem EU, ki je 67 %) strinjalo s tem, da bi moralo biti odpravljanje revščine v partnerskih državah ena od glavnih prednostnih nalog nacionalne vlade.

³⁷ Sredstva za ozaveščanje o razvojnem sodelovanju so se zmanjšala s približno 260.000 USD v letu 2018 na 14.000 USD v letu 2022.

³⁸ Slovenija bi lahko uporabila globalni okvir kazalnikov ciljev trajnostnega razvoja. Kazalnik 6.1.1 (delež prebivalstva, ki uporablja varno upravljane storitve za rabo pitne vode) bi bil na primer lahko pomemben za spremljanje rezultatov v določeni partnerski državi.

³⁹ Ti vodni infrastrukturni projekti so na vzhodu in jugovzhodu Severne Makedonije. Območja z visoko stopnjo revščine pa so predvsem na severu v Pološki in Skopski regiji ter na severovzhodu, kjer znaša stopnja revščine kar 42,8 %. Veleposlaništvu k sodelovanju ni uspelo pritegniti najrevnejših regij.

⁴⁰ Leta 2022 se je financiranje CMSR za splošne stroške povečalo predvsem zato, da bi center povečal svoje zmogljivosti za izvajanje terenskih obiskov.

⁴¹ Med krizo covid-19 se terenski obiski niso izvajali, leta 2022 in 2023 pa so se izvedli trije obiski.

⁴² Opravljena je bila evalvacija projektov gradnje vodne infrastrukture v občini Probištip v Severni Makedoniji v obdobju 2012–19. Na podlagi ugotovitev so se okrepili postopki spremljanja izvajanja projektov na CMSR in prizadevanja na področju trajnosti. Evalvacije projektov na področju enakosti žensk in deklet na Zahodnem Balkanu ter humanitarnih projektov na Bližnjem vzhodu se niso izvedle.

⁴³ Po evalvacijskem načrtu za obdobje 2024–26 je predvidena ena strateška evalvacija letno: evalvacija strategije leta 2024, evalvacija projektov za ozaveščanje o razvojnem sodelovanju leta 2025 in evalvacija projektov na področju enakosti spolov na Zahodnem Balkanu leta 2026.

⁴⁴ Pri manjših projektih bi lahko zadoščala že poročila o zaključku projekta, pripravljena tri mesece po končanem projektu, da bi Slovenija na podlagi rezultatov pridobila nova spoznanja.

⁴⁵ Primerjava obravnava samo programsko pomoč, saj ta ne vključuje stroškov za študente, ki predstavljajo pomemben delež URP Slovenije.

⁴⁶ Izjema je Islandija, ki ima relativno več zaposlenih, vendar drugačen poslovni model kot Slovenija. Islandska veleposlaništva so dejavno vključena v oblikovanje, vodenje in spremljanje izvajanja projektov ter pogosto delujejo brez posrednikov, kot so NVO. Med temi projekti je veliko projektov za krepitev zmogljivosti na ravni okrožja, daleč od glavnega mesta partnerske države, kjer je velik poudarek na lokalnem vodenju razvoja in zaposleni na veleposlaništvu morajo vanje vložiti veliko časa. Islandija nameni tudi več namenskega financiranja za multilateralne organizacije kot Slovenija. Tudi Litva ima relativno več zaposlenih na področju razvojnega sodelovanja kot Slovenija, kar pa je deloma mogoče pojasniti z dejstvom, da v število zaposlenih na tem področju v Sloveniji niso vključene osebe, ki delajo v izvajalskih ustanovah, medtem ko število zaposlenih v Litvi vključuje tudi osebe, zaposlene v kvaziagenciji za upravljanje projektov.

⁴⁷ Natančneje, prispevki multilateralnim organizacijam predstavljajo 48,2 % nenamenskih in 6,4 % namenskih prispevkov Slovenije.

- ⁴⁸ To se nanaša na povprečno velikost projektnih intervencij, ki se dodelijo samo državi, in obveznosti, kadar se o njih prvič poroča v CRS OECD.
- ⁴⁹ Ustanova s stebrno oceno je tista, ki je uspešno prestala oceno skladnosti poslovanja, ki jo zahteva Evropska komisija, preden ji omogoči sodelovanje s posrednim upravljanjem sredstev.
- ⁵⁰ Leta 2022 se je vrednost projektov, ki so prejeli podporo prek UNIDO, gibala med 100.000 in 200.000 USD.
- ⁵¹ Nemčija, Portugalska in Slovenija so se v obdobju od 1. julija 2020 do 31. decembra 2021 povezale v t. i. triu predsedstev Svetu Evropske unije.
- ⁵² Pobude Ekiye Evropa se osredotočajo na vsebine, povezane z zelenim in digitalnim gospodarstvom ter zagotavljanjem osnovnih zdravstvenih storitev, upravljanjem in mirom. Slovenija je v zadnjem času sodelovala pri pobudah Ekiye Evropa v skladu s svojimi prednostnimi geografskimi območji, na primer pri njeni pobudi v Ukrajini (trenutno je ustavljena) in globalni pobudi o vrednostnih verigah, ki ne povzročajo krčenja gozdov (s poudarkom na Moldaviji in Črni gori).
- ⁵³ Podatki temeljijo na proračunskih dokumentih, ki jih je posredovala Slovenija.
- ⁵⁴ Vir teh informacij je pogovor z ICRC.
- ⁵⁵ Leta 2023 je CMSR organiziral šest predstavitev v petih partnerskih državah (Bosna in Hercegovina, Moldavija, Črna gora, Severna Makedonija in Ukrajina) in prejel 118 predlogov projektov iz osmih držav.
- ⁵⁶ Znesek ne vključuje odpisa dolga Angoli v letu 2022.
- ⁵⁷ MZEZ je leta 2023 na primer na hitro povečal sredstva za ICRC za odzivanje na humanitarne krize, ne da bi bilo treba objaviti razpis za zbiranje predlogov.
- ⁵⁸ V skladu z zakonom lahko MZEZ zagotovi nenamensko financiranje za platformo NVO, ne pa tudi za same NVO. MZEZ doslej še ni zagotovil nenamenskega financiranja za Platformo SLOGA.
- ⁵⁹ Slovenija je nedavno ustanovila Razvojni sklad, katerega proračun znaša 150.000 EUR. Z njim želi veleposlaništva še bolj vključiti v razvojno sodelovanje. Proračun za leto 2024 se je povečal na 300.000 EUR.
- ⁶⁰ Za javno naročanje so praviloma odgovorne partnerske države, razen v redkih primerih, ko Slovenija zagotovi večino sredstev za projekt. Če Slovenija zagotovi denimo 40 % sredstev za projekt, je partnerska država v celoti odgovorna za javno naročanje projektov. Podrobneje o tem v priporočilu DAC o nevezanem URP v Prilogi B.
- ⁶¹ Severna Makedonija je na primer po indeksu zaznave korupcije dosegla 40 točk na lestvici od 0 (visoka stopnja korupcije) do 100 (ni korupcije).
- ⁶² To vključuje projekte za mikropodjetnice v Egiptu, Severni Makedoniji in Indiji v vrednosti približno 15.000 EUR/projekt.
- ⁶³ Partnerstvo z UNIDO spodbuja neposredno sodelovanje slovenskih organizacij, univerz, inštitutov in podjetij. Razpisi so konkurenčni, toda omejeni na slovenske ustanove.

- ⁶⁴ MZEZ je v letu 2023 financiral dejavnosti Karitas Slovenija za ozaveščanje podjetij o partnerstvih med NVO in zasebnim sektorjem, kar je pozitivno.
- ⁶⁵ Leta 2022 je bil obseg neposrednih tujih naložb Slovenije v Podsaharski Afriki desetkrat manjši od obsega neposrednih tujih naložb na Zahodnem Balkanu.
- ⁶⁶ V letu 2024 je MZEZ naredil pozitivne premike v to smer, saj je pozval NVO, naj pripravijo predlog o višini sofinanciranja iz zasebnega sektorja.
- ⁶⁷ Koreja, na primer, za razvojno sodelovanje uporablja svojo izvozno kreditno agencijo Export-Import Bank of Korea. Avstrijska razvojna banka OeEB je hčerinsko podjetje v 100-odstotni lasti avstrijske banke Oesterreichische Kontrollbank AG, ki deluje kot vladna izvozno-kreditna agencija. FinDev Canada kot razvojna finančna institucija prejema sredstva agencije za spodbujanje izvoza in si z njo deli zaledne službe za obvladovanje tveganj.
- ⁶⁸ Čeprav ima SID banka od začetka leta 2024 stebrno oceno, ni zaprosila za sredstva EU za razvojno sodelovanje, saj nima razvojnega mandata. Če bi dobila takšen mandat, bi bilo treba razmisliti tudi o upravljanju SID banke.
- ⁶⁹ SID banka ima tudi nekaj naložb v vzhodni Evropi.
- ⁷⁰ Po podatkih Narodne banke Republike Severne Makedonije znašajo nakazila (prek finančnih institucij in v gotovini) več kot 1 milijardo EUR/letno ali v povprečju približno 16 % BDP. Glej <https://www.nbrm.mk/ns-newsarticle-soopstenie-05082020-en.nspix>.